

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Razpravljali so o situaciji Slovencev : Slovenski inštitut na Dunaju.**- Dunaj. Temeljito in neozaljšano sliko o današnji situaciji v Sloveniji je na predavanju, ki ga je priredil Slovenski inštitut na Dunaju podala univerzitetna docentka Tamara Griesser - Pečar. Prireditelj razpravo na temo "Slovenci danes - še vedno raztrgani" je moderiral univerzitetni profesor Arnold Suppan.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 4**
- **Golc, Lidija. KRATKOslavnica, Slovenska slovnica za osnovne šole in Slovnica na kvadrat, Slovenska slovnica za srednje šole : novi sodobni slovenski slovnici Kozma Ahačiča / Lidija Golc.**- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 4-5**
- **Piko-Rustia, Martina. Odprli so etnografski muzej na Solbici v Reziji : Muzeo tih rozajanskih ljudi / Martina Piko Rustia.**- Rezija. Po dvajsetih letih dela so v Solbici v Reziji slovesno odprli etnografski muzej "Muzeo tih rozajanskih ljudi". K ohranjanju spomina prispeva tudi štirijezični katalog.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 6**
- **Klavzura SGZ na Krasu : gospodarstvo.**- Kozina. Minuli konec tedna je Slovenska gospodarska zveza iz Celovca na Kozini na Krasu izvedla dvodnevno klavzuro. V središču zasedanja so bili predvsem 50- letnica SGZ ter občni zbor v letu 2018, nadaljevanje in poglobitev dela s partnerskimi organizacijami v regiji, delo mladinske sekcije SGZ mladina, evropski projekti in digitalizacija. SGZ se je obenem srečala tudi s predstavnikmi Slovenskega deželnega gospodarskega združenja iz bližnjega Trsta.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 6**
- **Zbor, ki je zavezan kakovostnemu petju : 20 letnica Komornega zbora SPD Borovlje.**- Borovlje. S koncertom pri Cingelcu na Trati je Komorni zbor SPD Borovlje 21. oktobra z novim razgibanim sporedom in v novih oblekah obeležil 20- letnico svojega obstoja.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 7**
- **Wakounig, Bojan. S tremi generacijami na odru v prihodnost : 40- letnica Tamburaškega ansambla Loče / Bojan Wakounig.**- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 12**
- **Mario Podrečnik vodi Gallus skozi vse koroške kraje : novi pevovodja pri zboru s tradicijo.**- Celovec. Mešani pevski zbor Gallus ima novega pevovodjo. Mario Podrečnik bo z zborom naštudiral projekt "Koroški kraji", ki vključuje koroška naselja, za katere je znano slovensko ime.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 12**
- **Wakounig, Bojan. Zdrava in do dna nemška umetnost? : umetniki in nacizem / Bojan Wakounig.**- Celovec. Michael Koschat. "Urgesund" und "kerndeutsch" Kärntens bildende Kunst im Schatten des Hakenkreuzes. Mohorjeva založba, Celovec. Michael Koschat v najnovejši knjigi osvetljuje vlogo koroške umetniške srenje med vladavino nacizma.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 13**
- **Wakounig, Bojan. Uporabna in izpovedna keramika v Tinjah : Primorski dnevi na Koroškem / Bojan Wakounig.**- Tinje. Priznana keramičarka Gabrijela Ozbič Pison daje svoja dela na ogled prvič na Koroškem v Domu prosvete v Tinjah.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 41 (27. okt. 2017), str. 13**

Primorski dnevnik, Trst

- Sandor Tence. Nova volilna zakonodaja omenja zaščitni zakon. Bo to zadostovalo? : Rim - senatna skupščina potrdila t.i. rosatellum bis : v FJK senatno in poslansko orožje, kjer strnjeno živijo Slovenci. Primorski dnevnik, št. 251 (27. okt. 2017), str. 1, 3
- Sandor Tence. »Za Slovence nobenih zagotovil, a olajšave«: volilni zakon – poslanka Tamara Blažina. Primorski dnevnik, št. 251 (27. okt. 2017), str. 3
- Sandor Tence. V Škerkovi domačiji bo v sodelovanju s SAZU nastal študijski in umetniški centre za razvoj Krasa : Trnovca - Dežela formalno sprejela zapuščino odvetnika Jožeta Škerka. Primorski dnevnik, št. 251 (27. okt. 2017), str. 11
- Boris Peric, Marko Marinčič. Skupina KB1909 v sanacijo preko postopka likvidacije : gospodarstvo - na izredni skupščini 13. novembra tudi odločitev o likvidaciji s ciljem prestrukturiranja dolgov. Primorski dnevnik, št. 252 (28. okt. 2017), str. 1, 3
- (pd) Predsednica ostaja Breda Pahor, v upravni svet se vrača SSO: Trst – včeraj zasedala skupščina ustanovnih članov Slovenskega stalnega gledališča. Dežela imenovala Rada Raceta. V nadzornem odboru trije Slovenci. Primorski dnevnik, št. 252 (28. okt. 2017), str. 6

- Sandor Tence. "Najprej okrožja, nato morda dogovor za Slovence v Rimu" : priprave na volitve - senator MPD Lodovico Sonego : desna sredina v prednosti v vseh enomandatnih okrajih FJK. Primorski dnevnik, št. 253 (29. okt. 2017), str. 1, 3
- Paolo Rumiz (prevod Jole Namor). »Mir branimo s tem, da ohranjamo strah pred vojno«: Kobarid – govor novinarja Paola Rumiza ob 100. letnici znamenite bitke. Primorski dnevnik, št. 253 (29. okt. 2017), str. 11
- Škotska potrebuje varuha jezikovnih pravic za zagotovitev izvajanja zakonodaje o jeziku : profesor Rob Dunbar o ukrepih za gaelski jezik. Primorski dnevnik, št. 253 (29. okt. 2017), str. 13
- Na svetovnem spletu zelo oster spopad med zagovorniki in nasprotniki katalonske osamosvojitve. Primorski dnevnik, št. 253 (29. okt. 2017), str. 13
- Župan Ziberna kliče na pomoč državno vlado: Gorica – med pribežniki v predoru nevzdržne higienske razmere. Primorski dnevnik, št. 254 (31. okt. 2017), str. 11
- Tri mesece za konvencijo: RAI – po zagotovilih podtajnika Antonella Giacomellija poslanki Tamari Blažina. Primorski dnevnik, št. 255 (1. nov. 2017), str. 3
- Peter Verč. »Nobene retorike, gre zares«: Trst – gospodarski forum SDGZ o medregijskem sodelovanju. Primorski dnevnik, št. 255 (1. nov. 2017), str. 3
- Peter Verč. Nezanosljivi volivci, nehvaležni zavezniki, kaj bo z narodno stranko? : Trst - v DSI preresetali trenutne perspektive Slovenske skupnosti. Primorski dnevnik, št. 255 (1. nov. 2017), str. 4
- Jože Pirjevec. Ne lahka življenska pot domoljuba Ivana Rudolfa (Glosa). Primorski dnevnik, št. 255 (1. nov. 2017), str. 20

Delo, Ljubljana

- **Danes 155. člen in samostojna Katalonija? Mimi Podkrižnik. Delo, 27.10.2017, str. 3**

Katalonska pot. Madrid menda zavrgel še zadnjo možnost za mirno rešitev najhujše krize v moderni Španiji: volitve Kakšen četrtek za Španijo in Katalonijo. Potem ko je bilo včeraj dopoldne mogoče slišati, kako bo predsednik Carles Puigdemont že čez nekaj ur napovedal predčasne volitve v Kataloniji, razpustil parlament in po tako spravljeni poti ustavi današnjo špansko aktivacijo 155. člena, se to ni zgodilo. Vzrok: Barcelona ni dobila dokončnega zagotovila, da se Madrid ne bo z radikalnimi ukrepi znesel nad njo.

Kar se je menda dogajalo v ozadju, je povedno. Po besedah vira iz katalonske vlade za Delo je zelo verjetno pričakovati razglasitev neodvisnosti v katalonskem parlamentu in španskem senatu aktivacijo 155. člena ustave.

Od daleč je že ves čas videti, da ne gre na katalonski osamosvojitveni poti nič zlahka: gorečneči bi pričakovali več (predsednikove) udarnosti, a kadar je na kocki mir za milijone ljudi, je najbrž prav, da je ni. In tako se je po dolgi delovni noči s srede na četrtek zapletalo tudi včeraj, ko naj bi se Puigdemont odločil, kaj bo storil pred napovedano današnjo špansko aktivacijo 155. člena ustave. Preigrali so tri možnosti: razpisati predčasne volitve; razglasiti neodvisnost in razpisati volitve; razglasiti neodvisnost – in se odločiti: za volitve.

Kaj se je zgodilo včeraj?

Mediji smo lahko spremljali, ne le da je regionalna vlada v Barceloni dopoldne za nekaj minut »zamudila« faksiranje pisma v španski senat (in tako tudi z obrazložitvijo in opozorilom, da z namenom izogniti se še hujšemu zaostrovanju in v resnici kršitvi španske ustave pri pravici do politične avtonomije regij ne kaže prižgati skrajnega gumba), ampak so popoldne predstavljali in tudi odpovedali Puigdemontovo izjavo za javnost, v kateri naj bi Kataloncem pojasnil, zakaj so najboljša pot predčasne volitve (govorilo se je o 20. decembru). A kot pravi vir, tega ni storil, ker Barcelona ni dobila dokončnega zagotovila, da bo v primeru razpisa volitev, ne pa tudi razglasitve neodvisnosti, prav tako Madrid stopil korak nazaj – in bodo skupaj pomirili strasti.

V zadnjih dneh so menda poskušali med sprtima stranema posredovati številni, pisalo se je o predsedniku baskovske vlade Íñigoju Urkulluju; čeprav osebnega srečanja med Puigdemontom in premierom Marianom Rajoyem ni bilo. Menda so na verbalni ravni celo »dosegli dogovor«: Katalonci bi imeli volitve, Španci pa ne bi aktivirali 155. člena ustave, na prostost bi izpustili katalonska »politična zapornika«, zaprta voditelja independentističnih organizacij Jordija Sancheza in Jordija Cuixarta, ter umaknili iz Katalonije 12.000 španskih pripadnikov policije in vojske. V Madridu so menda prevladali najradikalnejši glasovi iz Ljudske stranke, podprti z gorečneži iz stranke Državljeni, češ da samo predčasne volitve Kataloniji ne morejo biti dovolj, ampak je treba neposlušno regijo umiriti še 155. členom. Da bi volitve morale biti zadosten ukrep, so pred dnevi pomirjali tudi španski socialisti in zagovarja jih zmernejša struja v Ljudski stranki. A ker se zdi, da so v Madridu dobili bitko radikalci, je Puigdemont včeraj popoldne izjavil, da volitev ne bo – čeprav z zavedanjem, da je kot predsednik odgovoren za red in mir v Kataloniji – in da je odločitev v rokah katalonskega parlamenta. V vladi in politični bližini je moralo vreti, kajti odstop sta že čez dan napovedala dva poslanca, pred vladno palačo pa so se začeli zbirati ljudje in Puigdemonta zmerjali za izdajalca.

Razdori in zahteve

Kakor je bilo napovedano, se je pozno popoldne začelo dvodnevno zasedanje katalonskega parlamenta, ko naj bi se poslanci izjasnili o razglasitvi neodvisne republike in tudi o tem, kako bo katalonska stran odgovorila na španski 155. člen. Hkrati je tudi senat v Madridu začel razpravljati, kako natančno bi v Kataloniji uveljavljali omenjeni člen ustave. Prelomni politični odgovori naj bi bili predstavljeni danes. Potem je verjetno mogoče pričakovati hude pritiske Madrida na Katalonijo, zelo verjetne so aretacije katalonskih političnih voditeljev, v Barceloni bodo po razglasitvi neodvisnosti čakali na odzive tujine – in Madrid nič manj.

In bati se je besa množic. Še ne dolgo tega je bila neodvisnost samo zanimiva in pikantna tema pogovorov, ob katerih so se ljudje tudi razvneli, razdorov je veliko, tudi znotraj domov in družin. Ob tolikšni čustveni razvnetosti je teren pravšnji za

najmračnejše scenarije. Kljub vsemu je upati, da si bosta Madrid in Barcelona danes vendarle dala še eno priložnost, da stopita skupaj in ne prevratno narazen.

- **Beg ni pobeg. Simona Bandur o sporočanju samoumevnosti. Delo, 27.10.2017, str. 5**

Povabilo na pustolovščino, med katero se lahko mladi za uro in pol postavijo v vlogo beguncev iz Afganistana in poskušajo skozi igro doumeti, kaj preživljajo ljudje, ki so morali zapustiti svoje domove in se brez vsega podati na dolgo pot v neznano, izvabi iz človeka nenaden odpor: Ali ste resni?! Kako lahko nekdo pri zdravi pameti neopisljive travme ljudi kakor koli poveže s pustolovščino? In za nameček to financira urad vlade za komuniciranje. To je tisti urad, ki ima v imenu samem besedo komuniciranje in bi moral biti odgovornejši v javnem diskurzu, kakor je opozorila umetnostna zgodovinarica Asta Vrečko. Pa niti tukaj se ne konča: tudi Vlada Republike Slovenije je z objavo na svoji facebook strani lepo pokazala, kako razume problem begunstva: »Ste za pobeg? Ste pripravljeni na popotovanje? Si upate izkusiti begunsko realnost skozi igro?« Zdi se, da več sploh ni treba dodati, toda ko stopimo korak nazaj in si za hip oddahnemo od moraliziranja, opazimo drugo plat. To je odsev družbe, v kakršni živimo.

Že res, da čedalje bolj priljubljena metoda igrifikacije ni primerna za vzbujanje empatije do najranljivejših skupin ljudi, kajti v resnici se nihče ne more postaviti v kožo drugih in doumeti, kaj preživljajo. Toda če novice o več stotisočih beguncih in migrantih, ki množično zapuščajo domove iz preprostega vzroka – ker ne sebi ne svojim najbližjim ne morejo zagotoviti niti preživetja, kaj šele približno dostojnega življenja –, ne zvabijo iz nas vsaj toliko sočutja, da bi nehali razmišljati o tem, kako nam prav ti ljudje kradejo službe in kratijo pravice, so nujni posebni ukrepi. Tu pa smo hitro pri čisto navadnem makiavelističnem pristopu, da cilj posvečuje sredstva.

Če je sistem sobe, iz katere pobegnemo zmagoslavni, nasmejani in bogatejši za spoznanje, da je beguncem res težko in da so oni v resnici žrtve, potem je to najbrž res bolje kakor prepustiti se predsodkom in stereotipom, ki vladajo v družbi. Še zlasti ko govorimo o mladih, katerih pozornost je v času vseh mogočih digitalnih naprav in družbenih omrežij razpršena na tisoč koncev, zaradi česar jim – razumljivo – zmanjka časa in volje za aktualne teme v resničnem svetu. Inventivni pristopi, kakršni so sobe pobega in pustolovske igre, so menda pri vzbujanju njihove pozornosti uspešni. Zato na uradu vlade za komuniciranje pričakujejo, da bo »pobeg prispeval k senzibilizaciji mladih, krepitvi empatije in solidarnosti z begunci, k premagovanju stereotipov in strahu pred drugačnim, k večjemu zanimanju in spodbujanju kritičnega razmišljanja o tematiki«.

Vsekakor plemenit cilj, čeravno jim vlada s svojimi ukrepi, kakršen je postavitev bodeče žice ob meji s Hrvaško, ne daje ravno svetlega zgleda. Toda cilj bi moral biti drugačen, in to je, da se nam sploh ne bi bilo treba pogovarjati o tem, kako čim bolj domiselno izbrati način, da bomo okrepili empatijo in solidarnost z begunci in migranti. To bi moralo biti samoumevno.

- **Razglasjena je Republika Katalonija. Mimi Podkrižnik. Delo, 28.10.2017, str. 1**

Zgodovinski dan. Katalonski parlament razglasil neodvisnost, španski senat aktiviral 155. člen ustave za njeno podreditev Čas je »za neodvisno, suvereno, zakonito, demokratično in socialno ozaveščeno Republiko Katalonijo«. Včeraj popoldne jo je izglasovalo 70 poslancev v 135-članskem katalonskem parlamentu, deset jih je bilo proti, dva pa sta se vzdržala. Za razglasitev neodvisnosti bi zadoščalo 68 glasov.

Po tednih negotovosti in napetosti, ki so sledili katalonskemu referendumu o neodvisnosti 1. oktobra, po neuspelem ponujanju roke Madridu in prošnjah za mednarodno mediacijo zdaj stopajo Katalonci v samostojnost in na novo polje neznanega. Takoj po izglasovanju neodvisnosti, in še preden je španski senat potrdil aktivacijo 155. člena španske ustave, je španski premier Mariano Rajoy izjavil, da bo poskrbljeno za vzpostavitev »vladavine prava« v Kataloniji. Kaj bo to pomenilo konkretno na terenu in kako se bodo na podrejanje katalonskih institucij Madridu odzivali Katalonci, je velika neznanka in vprašanje, ki skrbi marsikoga. Najhujša kriza v sodobni Španiji tako dobiva nove dimenzije.

Še pred glasovanjem o katalonski neodvisnosti je opozicija protestno zapustila parlament s španskimi zastavami v rokah. Medtem ko so preostali poslanci oddajali svoje glasovnice in jih je pred pol četrto uro popoldne predsednica parlamenta Carme Forcadell prešela, so se na ulicah Barcelone začele zbirati množice veselih ljudi.

Da stavijo na napredne vrednote, kot so svoboda, sobivanje, vladavina prava ..., je bilo kmalu po razglasitvi neodvisnosti slišati tudi vodilna politika v Barceloni, podpredsednika vlade Oriola Junquera in predsednika Carlesa Puigdemonta. Ta je pred zbrano katalonsko politiko in približno 700 župani večkrat omenil Evropo in mesto Katalonije v njej. Slišati je bilo ponavljajoče se vzklike: svoboda, svoboda, svoboda.

- **Narazen. Mimi Podkrižnik. Delo, 28.10.2017, str. 1**

Tema dneva

Včeraj so v resnici oboji rekli »narazen«, najprej Barcelona v regionalnem parlamentu: ko so razglasili neodvisno republiko Katalonijo, kmalu zatem Španija v nacionalnem senatu: ko so pritrdili podreditvi Katalonije Madridu. Zgodovinske priložnosti, da bi si vendarle podali roko, ni več, Katalonija in Španija sta se dokončno razklali. Moledovanja za dialog in prosjačenja za mediacijo je enkrat dovolj, sploh ob tako boleči skupni prtljagi ..., da, katalonske independentiste je mogoče razumeti. Vprašanje, zakaj Madrid ni prisluhnil demokratičnim pozivom iz avtonomne skupnosti, pa bo verjetno tudi zgodovinsko težko pojasniti. Ne, španske arogance se ne da sprejeti. S pogovorom in skupaj se ne drvi v pogubo, narazen pa se je bati, da mogoče se ...

Seveda gre Kataloncem čestitati za pogum in uspeh, sploh pri nas jih lahko razumemo in se veselimo z njimi. In vendar nekaj morda žuli: 53 katalonskih poslancev, jasno, da članov opozicije, v 135-članskem parlamentu včeraj ni hotelo glasovati, med tistimi, ki so oddali svoj glas, pa jih je 70 pritrdilo neodvisnosti; samo dva glasova več od potrebne večine.

Katalonsko osamosvajanje se zdržema kaže za politiko in gibanje polovice, še referendum 1. oktobra je bil po svoje tak; čeprav vemo, da jim ga je uspelo izpeljati v malone nemogočih razmerah, ko ljudje ob grožnjah Madrida niso bili le prestrašeni, ampak mnogi celo tepeni. Da, nacionalna vlada bi se morala za zmeraj sramovati, kako se je nad volivce spravila z gumijevkami in gumijastimi naboji.

Upati je, da Madrida ne bo sram tudi zaradi potez, ki jih bo zdaj vlekel v skladu z zloglasnim 155. členom ustave. In še bolj gre držati pesti, da v Kataloniji in Španiji niso povsem narazen spravili ljudi ... Kajti potem ni izključeno, da se bomo v Evropi raztepli vsi; tudi zato bo neodvisno republiko Katalonijo treba priznati.

- **Podrejena samostojna Katalonija. Mimi Podkrižnik. Delo, 28.10.2017, str. 3**

Kriza v Španiji. Madrid odstavlja katalonsko politiko, ta kuje svobodno prihodnost v Evropi

Kriza v Španiji dobiva nove resne razsežnosti. Kmalu po včerajšnji enostranski razglasitvi neodvisnosti v katalonskem parlamentu je španski senat podprl podreditev Katalonije Španiji po 155. členu ustave. Barcelona in Madrid sta malone sočasno dokončno stopila vsaksebi. Premier Mariano Rajoy je vmes pozval Špance, naj ostanejo »mirni«, in zagotovil, da bo v Kataloniji spet vzpostavljena »vladavina prava«. Zatem je bila sklicana izredna seja vlade, zvečer je Rajoy nagovoril javnost.

Rajoy je uveljavitev radikalnega 155. člena španske ustave, ki je iz leta 1978, včeraj dopoldne utemeljeval z »izjemno« situacijo, v kateri sta se znašla Madrid in Barcelona. In zanjo je po njegovih besedah – pred senatorji je govoril kakih 45 minut – kriv samo predsednik katalonske »generalitat« (vlade) Carles Puigdemont, »on in izključno on«; 155. člen, ki so ga začeli uveljavljati že sinoči, da ni ukrep proti Kataloniji, ampak proti zlorabljanju Katalonije.

V senatu je pri izglasovanju tako skrajnega urejanja odnosov z Barcelono včeraj moralo iti gladko, saj imajo konservativci v njem večino. Uživajo tudi podporo opozicijskih socialistov (PSOE), ki pa so hoteli pustiti nekoliko priprta vrata, če bi morda tik pred zdajci naredili korak nazaj tudi katalonski independentisti ... To se ni zgodilo. Na koncu je senat, kake pol ure po razglasitvi neodvisnosti v Barceloni, izglasoval uveljavitev 155. člena z 214 glasovi za in 47 proti ter z enim vzdržanim. S tem so pritrdili politični in institucionalni podreditvi Katalonije Madridu, kar pomeni razpust regionalne vlade in parlamenta, politične odstavitve in zelo verjetne sodne procese, napovedane regionalne volitve 21. decembra in, med drugim, še naslednje: španski minister za notranje zadeve naj bi prevzel neposreden nadzor nad katalonsko policijo, odstavil njenega prvega moža, ki ga že nekaj časa bremenijo »vstajništva«; finančni minister bo moral poskrbeti, da javni denar ne bo odtekal »v organe, povezane z odcepitvenim procesom«, španska vlada bo prevzela nadzor nad javnimi mediji, da bi zagotovila »verodostojno, objektivno in uravnoteženo poročanje« ... Ni iz trte izvita bojazen pred številnimi aretacijami: generalno državno tožilstvo, denimo, je že pred tem napovedalo, da bodo, če bo katalonski parlament dal na glasovanje neodvisnost, padle tožbe zaradi »upora«: odgovorni v parlamentu bi lahko sedeli za zapahi tudi od 15 do 30 let.

Napovedane poteze Barcelone

Medtem je tudi Barcelona napovedala, da želijo čim prej odpreti pogajanja z Madridom, »brez vnaprejšnjega pogojevanja, ampak kooperativno za dobro obeh strank«; v ospredju bodo prizadevanja, da bi Katalonijo začele čim prej priznavati tako institucije kot države, hkrati se je treba s Španijo začeti pogovarjati o sporazumu o dvojnem državljanstvu in sploh poskrbeti za katalonske dokumente; vseh 26.000 državnih funkcionarjev, ki so zdaj v službi Madrida, naj bi, če bodo hoteli, avtomatično postalo del katalonske javne mreže; med prvimi potezami je tudi osnovanje katalonske centralne banke, javne investicijske banke pa tudi začetek pogajanj z Madridom o španskem javnem dolgu in delitvi skupnega premoženja; ter seveda katalonska ustava in čimprejšnji sklic volitev.

Odzivi tujine

V katero smer bo šla prihodnost, se bo pokazalo zelo kmalu, tako kot so se že včeraj začele odzivati evropske države. Britanija, denimo, je izjavila, da »ne priznava in ne bo priznala katalonske neodvisnosti«, in tako prikimala Franciji: predsednik Emmanuel Macron je dejal, da ima Rajoy »vso njegovo podporo«. Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker je v svojem slogu ponovil, da »EU ne potrebuje novih razpok«, po besedah Angele Merkel »nemška vlada z zaskrbljenostjo spremlja zaostrovanje razmer v Španiji in ne priznava katalonske razglasitve neodvisnosti«. Predsednik evropskega sveta Donald Tusk je za povrh v tvitu sporočil, da Španija ostaja edina sogovornica. In, enako kot je dejal že pred časom, upa, da bo španska vlada dala prednost moči argumenta in ne argumentu moči. »Nihče v EU ne bo priznal te deklaracije,« je sporočil še predsednik evropskega parlamenta Antonio Tajani.

- **Trhli temelji Evrope državljanov. Damijan Slabe. Delo, 28.10.2017, str. 3**

Katalonska kriza. Šta Bruselj in Evropska unija res pripravljena »izbrisati« pravice 7,5 milijona svojih državljanov?

O drugem domu španskega parlamenta, ki ima pravico z 266 glasovi senatorjev odločati o usodi, avtonomnosti oziroma neavtonomnosti Katalonije, Španci sami pravijo, da je »pokopališče slonov«. Senat so zato, podobno pri nas državni svet, že večkrat nameravali ukiniti.

Po splošnem prepričanju naj bi bil brez prave politične teže in komaj kaj več od zatočišča za odslužene politike. Toda to špansko »pokopališče slonov«, ki spominja tudi na bruseljsko politiko, kamor evropske prvokategorijske prav tako pošiljajo doma praviloma že odslužene »kadre«, je včeraj z glasovanjem o uporabi 155. člena španske ustave prvič po letu 1978, ko je Španija postala demokracija, vendarle odločalo o nečem izjemno pomembnem, celo zgodovinskem: o prihodnjem ustroju države in njenem odnosu do avtonomnih regij, s tem pa tudi o prihodnosti španske demokracije.

Ker je Španija članica EU in ker se je Bruselj v katalonskem konfliktu odločno postavil na stran Madrida in absolutne pravice nacionalne države, da lahko tudi s policijskim nasiljem zaščiti (nacionalni) »ustavni in pravni red« pred demokratično drugače razmišljajočimi državljani, je španska odločitev izjemno pomembna tudi za prihodnje pojmovanje evropske demokracije.

Evropa državljanov

Do zdaj so vsi evropski demokratični politični procesi, ki so imeli drug za drugim ambicijo nekoč privedi do »evropske ustave« (a so na koncu vsi obtičali pri statusu »evropskih pogodb«, imenovanih po krajih nastanka), stremeli k temu, da bi Evropska unija iz zveze nacionalnih držav prerasla v zvezo evropskih državljanov. Preskok je bil prvič »uzakonjen« z maastrichtsko pogodbo leta 1992, ki je uvedla svobodo bivanja in gibanja »državljanov EU« po vseh članicah, med drugim pa tudi enotno, neposredno pravico do volitev v evropski parlament. Še dlje je šla lizbonska pogodba (2007), ki ji je za las spodletelo postati evropska ustava, a je vseeno uvedla enotne temeljne pravice in svoboščine vseh državljanov EU in tudi njihovo enotno evropsko varovanje. Kar je Unijo, če preskočimo skupno valuto in »ekonomsko interesno združevanje«, tudi

kot skupnost državljanov privedlo do uvedbe skupnega evropskega državljanstva in enotnega pojmovanja »evropskega državljan« . Ta naj bi bil Evropejec, šele nato Čeh, Španec, Grk ali Nizozemec, in je kot tak tudi ključni nosilec evropske (bruseljske) suverenosti.

Evropo državljanov, v kateri naj bi se Bruselj nujno približal vsakemu posameznemu evropskemu državljanu, so ves čas propagirali in navajali tudi vsi bruseljski politiki, ki so v polizbonskih pristojnostih neposredno izvoljenega evropskega parlamenta in njegovih večjih pravicah pri potrjevanju vlade (evropske komisije) videli tudi ključne temelje te nove evropske suverenosti.

Pri denarju da, sicer pa ne

Kako resno je evropska politika vzela to »Evropo državljanov« in svoje pristojnosti skrbeti zanje, smo videli v finančni krizi, ko se je Bruselj vtikal v vse. Celo v to, koliko morajo še stradati grški upokojenci, če naj EU »suvereni« grški vladi odobri kredite, in katere banke so dolžni »suvereno« prodati Slovenci. Pri katalonski krizi pa se je ta koncept v hipu podrl. Ali, kot pravi nekdanji slovenski predsednik Milan Kučan, ko gre za denar, se ima Bruselj očitno pravico vmešavati v vse in smo torej vsi Evropa, ko gre za samostojnost narodov, pa je to notranja zadeva vsake posamezne članice.

»Unija evropskih državljanov« se je zaradi takega ravnanja Bruslja in strahu pred učinkom domin na katalonskem primeru v hipu sesula kot hišica iz kart. S tem pa je najbolje pokazala, koliko so v resnici vredna načela o suverenosti in enakopravnosti evropskih narodov, o zaščiti manjšin, subsidiarnosti, enakih človekovih pravicah, regionalnem povezovanju, solidarnosti in celo o pristojnostih evropskih sodišč, ki naj bi vso to evropsko enakost in enakopravnost branila. Bruselj je z evropsko »ustavno« podporo Madridu in nevmešavanjem v »nacionalne pristojnosti članice« pokazal tudi, koliko so vredne že dolgo napovedovane reforme povezave, ki so nujne, ker Unija ni več kos spremenjenim časom, mimogrede pa je s pritrjevanjem Madridu še sam dodal nekaj zelo spornih svojih groženj.

Neevropska »proevropskost«

Prva med njimi je, da Katalonija, če se odloči za svojo pot, »avtomatično« ne bo več mogla ostati v EU, saj bo prisiljena, tako kot vsaka nova država, znova zaprositi za članstvo (ki bi ga Madrid seveda v nedogled blokiral). Eden redkih vrhunskih evropskih pravnih strokovnjakov, ki se s tem ne strinjajo in ki Evropo tudi javno opozarja na izjemno resnost katalonskega problema, profesor mednarodnega, evropskega in javnega prava na univerzi St. Gallen dr. Bardo Fassbender, pravi, da ni čisto tako. Po njegovem trditve, ki jo evropska komisija papagajsko ponavlja že od časov Manuela Barrosa, ne drži. Tako kot »vladavine prava« ni mogoče zreducirati na španski pravni red, kar v katalonskem primeru počne evropska komisija, tudi odcepitve in z njo avtomatično povezane izključitve iz EU ne kaže obravnavati tako preprosto. Ker tega vprašanja ne ureja nobena evropska pogodba.

Z drugimi besedami to pomeni, da 7,5 milijona Kataloncem, ki vsekakor so evropski državljani in člani EU, ni mogoče kar čez noč odvzeti tega državljanstva, evra, svobode gibanja in vseh drugih pravic, če se sami temu ne odrečejo. To bi bilo namreč primerljivo z njihovim »izbrisom« iz EU.

Nič manj zanimiva niso tudi nekatera druga vprašanja, ki jih Bruslju zastavlja profesor Fassbender. Na primer, kje se je v katalonskem primeru izgubila vedno tako poudarjana evropska zaščita temeljnih pravic in svoboščin državljanov EU in še prav posebej pravic nacionalnih manjšin? Kaj je z načelom subsidiarnosti, ki jo zlasti na regionalni ali lokalni ravni poudarjajo vse evropske pogodbe, ali kaj se je zgodilo z vedno in v vseh evropskih dokumentih zapisanim in za EU izjemno pomembnim varovanjem kulturne in jezikovne raznolikosti, ki naj bi bila največje bogastvo skupnosti. Ne nazadnje bi se morala EU, kot opozarja ugledni nemški pravnik, resno zamisliti tudi nad vprašanjem, po kakšni evropski pravni logiki lahko Katalonijo, ki ima status regije, izključi iz skupnosti evropskih regij, ki ji pripada.

Če vsem tem vprašanjem dodamo še vprašanje evropskega pravnega reda, ki se je z izjavami predsednika evropske komisije Junckerja, njenega podpredsednika Timmermansa in predsednika evropskega parlamenta Tajanija o ustavni pravici Madrida, da tudi s silo brani nacionalno enotnost države, znašel v očitnem nasprotju z mednarodnim pravom in ustanovno listino Združenih narodov, ki določa pravico narodov do samoodločbe, se institucije EU hitro lahko znajdejo na tankem ledu. Z njimi pa tudi Evropa. Kajti Katalonija je še kako evropski problem. Če ni celo najprej problem EU, ki bo nujno morala poseči v napovedujoči se konflikt in ga rešiti. Če ga ne bo znala, se lahko hitro vrnemo nekaj desetletij nazaj, bruseljsko politiko pa že kar zdaj pošljemo tja, kamor Španci pošiljajo svoj senat – na pokopališče slonov.

- **Množica v Barceloni za enotnost Španije. Damjan Viršek. Delo, 30.10.2017, str. 3**

Katalonija. Madrid je formalno prevzel upravo, kaj se bo zgodilo, ni jasno

Večstotisočglava množica je včeraj na barcelonskih ulicah manifestirala za ohranitev enotnosti Španije, centralna oblast iz Madrida pa je konec tedna – vsaj formalno – prevzela nadzor v Kataloniji. Odstavljeni predsednik katalonske vlade Carles Puigdemont ne priznava svoje razrešitve.

Voditelji tabora, ki je v petek v pokrajinskem parlamentu razglasil neodvisno Katalonijo, so pozvali privržence »k državljski nepokorščini in mirnemu uporu«, a še niso povedali, kaj naj bi to pomenilo. Madrid je v soboto imenoval novega poveljnika katalonske policije Mossos, formalno pa pod pristojnost osrednje vlade zdaj sodijo tudi vsi uslužbenci v javnem sektorju. Madrid pričakuje od njih, da se bodo podredili njegovi upravi, independentisti pa jih pozivajo k nepokorščini.

Katalonija ostaja globoko razdeljena. Po anketi, ki jo je v soboto objavil El País, šibka večina (52 odstotkov) Kataloncev podpira razpustitev parlamenta, 55 odstotkov jih nasprotuje razglasitvi neodvisnosti, 41 odstotkov pa jo podpira. Potem ko je španski premier Mariano Rajoy razpustil katalonski parlament, so nove volitve razpisane za 21. december. Po nekaterih anketah bi stranke, ki podpirajo neodvisnost, na njih utegnile izgubiti večino.

Včeraj se je proti neodvisnosti Katalonije na barcelonskih ulicah opredelilo od 300.000 (ocena policije) do 1,1 milijona ljudi (ocena organizatorjev, političnih strank, ki nasprotujejo odstavljeni regionalni vladi). Mnogi so vzklikali gesla v podporo enotnosti Španije, zahtevali so tudi zaporno kazen za predsednika Carlesa Puigdemonta in druge voditelje strank, ki se zavzemajo za neodvisnost Katalonije.

Prav Puigdemontov položaj je pomembna neznanka. V soboto je pozval Katalonce k mirnemu in demokratičnemu nasprotovanju ukrepom Madrida, ki jih je označil za »naklepni napad na večinsko voljo Kataloncev«. Pri tem je bil jasen, da tudi po odstavitvi vztraja pri neodvisni Kataloniji in bo deloval »za svobodno državo«.

Predstavniki španske vlade Íñigo Méndez de Vigo je izjavil, da ima Puigdemont ne glede na odstavitev pravico še naprej delovati v politiki in da bi lahko »demokratično opozicijo« neposredni upravi Katalonije iz Madrida izrazil tudi s sodelovanjem na volitvah. Po drugi strani španske oblasti vodji prizadevanj za neodvisnost grozijo s kazenskim pregonom, če bo še naprej uporabljal naziv predsednika katalonske vlade ...

- **Kako blizu je Katalonija. Gostujoče pero: Tomaž Grubar, scenarist, glasbenik. Delo, 30.10.2017, str. 5**

Osamosvajanje in samostojnost Ko postane država mati, ki ne ljubi, ne ceni in ne brani svojih otrok

Ob dogodkih v Barceloni sem prek informativnih programov (obveščanja in zavajanja) v živo podoživel reprizo slovenskega osamosvajanja v poznih osemdesetih in začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja. V takratni državi smo uradno živeli v totalitarizmu, zato udrihanje po glavah s pendreki, vožnja s tanki po ulicah, letalski napadi na oddajnike pravzaprav niso bili dejanja, ki bi nas in svetovno javnost pretirano šokirala. To je bil običajen postopek komunistične države, ki je teptala, pobijala ali drugače odstranjevala nasprotnike. Komunisti, ki so za stenami domov, skriti pred očmi javnosti, z lahkoto in z veseljem izživljali vse attribute kapitalizma, so bili čez dan, pred očmi javnosti, socialisti. Egalitisti, ki so s svojim premoženjem (v večstokratnikih) presejali povprečne državljane. To je bila avantgarda, ki je javnosti igrala enakost, sočutje in boj za lepši jutri. Za vse. V ozadju in čez noč pa naredila vse, da zadrži svoj privilegirani položaj.

Španija leta 2017 je del Evrope, ki je zibelka in visoka šola demokracije. Je članica Nata. Država, ki so je polna usta razumevanja in spoštovanja demokracije. In potem se jim zgodita Katalonija in Katalonci, ki bi šli na svoje. Ups! Kaj pa zdaj?

Čredna ekstaza in nevidni pendreki

Vse, kar si Katalonci želijo, je samostojnost. Lasten račun, lasten jezik, lastna kultura, lastna odgovornost. Tujega nočejo, le svoje želijo obdržati. Nikogar ne nameravajo napasti. Mislim, da je srž katalonske želje še globlje. Katalonci si v resnici želijo samostojnosti zato, ker so globoko v sebi ponosen in konstituiran narod, ki je uvidel, da se Španija pretirano uklanja in utaplja v loncu globalizacije. In zato vidijo svoj obstoj in napredek v samostojnosti. Katalonci so sin, ki nekega dne preraste in zapusti očeta.

Ne poznam primera, ko bi oče prebunkal sina, ko ta pove, da odhaja od doma. Zato so prizori robotizirane državne policije, ki gazi in razbija ljudstvo, ki si je zaželelo »iti na svoje«, nevzdržni. Prebral sem nekaj knjig, ki opisujejo čredne ekstaze, kvazi moč uniformirane in oborožene skupine, efekt korakajočega stroja itd. Ampak ko vidiš, kako oborožen, zablindiran, nabildan, zdresiran, a obenem s hormoni in strahom prešprican petindvajsetletnik, udriha po ženski, starki ali skoraj otroku, se zamisliš. Ugasneš televizor in zapreš oči. Je bil to le privid ali se to v evropski Španiji, leta 2017, dogaja zares? Rad bi pomagal. A Barcelona je daleč. Zahvališ se za srečo, za pravi trenutek, za pogum in modrost, da je nam, Slovencem, uspelo. Srečen si. A, žal, ne dolgo.

Že naslednji dan doživiš svojo, domačo Katalonijo. Doma, na pragu državnih ustanov, sodstva, gospodarstva, davkarije, kulture in šolstva, jih fašes z nevidnim pendrekom. Povozi te lastna »patria«. Nevidni policist, uradnik ali politik. Ob prepevanju Zdravljice jih dobiš po razmišljajoči in prepošteni glavi sanjača. Sofisticirano. Brez krvi in odprtih ran.

V Sloveniji država ne tepe državljanov s palicami po buticah. Tepe nas po duši. Na demokratičen in civiliziran način. Trans-parentno in zakonito. Nekdanji avantgardniki, egalitisti, socialisti, ki so danes kapitalisti, so naštudirali in ponotranjili prefinjen teror zahoda. Ta ne uporablja več gumijevk in tankov, ampak te med prijateljskim, transparentnim in demokratičnim postopkom, medtem ko ti pripenja red zaslug za narod, nategne in pomendra, kot si dolg in širok. Ugotoviš, da osamosvojena in suverena država ne skrbi za lastne državljane, ampak za tiste, ki so bogatejši. Globalna država kapitala je pomendrala vse države duha, narodov in kultur.

Kaj dela osamosvojena država

Sem ustvarjalec. Avtor. Svobodnjak. Država mi je predpisala tisoč in eno obveznost. Če ne izpolnim ene, je cel hudič. Na drugi strani imam izkušnjo s področja varovanja svojih pravic. Predvsem avtorskih in sorodnih. Kjer mi država na tisoč in en način krade. Me onemogoča. Brez bušk in krvi crkujem v že osamosvojeni državi, o kateri sem bil prepričan, da bo ščitila svoj narod, svoj jezik, svojo kulturo, svoje znanje, svojo samozadostnost in svoj napredek. Pa tega ne počne. Niti slučajno. Pa naj gre za vodo, tire, štriharijo ali kulturo. Ta država ščiti in se uklanja le denarju. Naša Slovenija je postala hladen, preračunljiv in pragmatičen birokratski aparat. Nekakšen mutant zahodnih in vzhodnih manipulacij, ki ne sliši domačih ljudi, delavcev, ustvarjalcev, intelektualcev, ki kličejo na pomoč. In ponujajo rešitve.

Ne jamramo, iščemo rešitve. A nas nihče ne sliši. V petindvajsetih letih smo prišli do točke, ko pošiljam, skupaj z nekaterimi najuspešnejšimi slovenskimi glasbenimi in AV-ustvarjalci dopis – apel avtorskega obupa. Šel bo na vsa pomembna vrata slovenske države. Še en poskus, preden bomo dokončno dojeli, da je ta naša država mati, ki nas ne ljubi, ne ceni in ne brani. Nekaj je tu zelo narobe.

Si predstavljate, da v Angliji najuspešnejši glasbeni ustvarjalci ne morejo priti do besede pri urejanju svojega področja? Da Sting, sir Paul McCartney, sir Elton John in njim podobni opozarjajo, da grozi njihovem jeziku in kulturi zaton, da se uničuje »njihova« industrija, da propadajo domača delovna mesta, pa se ne zgodi – nič? Ampak razlika med razvito in nerazvito državo je očitna. V razviti državi uspešen ustvarjalec dobi naziv »sir«, v nerazviti pa nima za sir.

Avtorski apel

Ostane nam le še avtorski apel. Bralcem ponujam v branje le del tega. Podkrepljen s tridesetimi podpisi priznanih in uspešnih ustvarjalcev. Takšnih, ki so ustvarili klasiko slovenske glasbe, ki polnijo dvorane, včasih provokativno trkajo na vest in pamet družbe, ki s svojim delom skrbijo za slovenski jezik in kulturno identiteto. Brez enega evra državnih sredstev. Med njimi so tudi prejemniki omenjenih državnih priznanj. Tudi najvišjih.

»Spoštovani.

... V žaru naivne ustvarjalnosti smo uspešni avtorji doumeli, da je v Sloveniji uspel divj prevzem naših – avtorskih in sorodnih pravic. O sumu takšnega scenarija smo sproti obveščali vse pristojne organe, politiko, medije in na koncu ugotovili,

da trkamo na zaklenjena vrata in gluha ušesa. Zakaj je tako, si naivni avtorji lahko le mislimo. Očitno je v Sloveniji v zadnjih letih uspela in zmagala smer, ki jo zanima zgolj hipni zaslužek. Provizija za zastopanje tujih in deloma tudi domačih repertoarjev. Niso ji mar slovenska ustvarjalnost, domača delovna mesta, dolgoročni uspeh in pomen ustvarjalnosti za državno suverenost, uspešnost in samozavest. Da o stoletnem trudu za dosego avtohtone države na temelju svoje kulture, jezika in pesmi niti ne izgljamo besed.

Nadaljnja pot je trasirana in vodi h gotovemu potopu in zatonu avtohtonega avtorskega ustvarjanja v Republiki Sloveniji. In kasneje, posledično, k razgradnji politične in kulturne suverenosti, ki jo bo nadomestila ponižna kolonialistična upognjjenost. V kulturi, gospodarstvu, prometu, šolstvu, jeziku, pesmi ... itd.

Spoštovani! Slovenski ustvarjalci, ki nas pozna strokovna in širša javnost, smo razočarani, da pri kreiranju kulturne in gospodarske strategije, na področju, na katerem ustvarjamo, nismo in ne smemo biti sogovornik. Vrata, ki jih domači ustvarjalci ne zmoremo odpreti leta in leta, se tujim 'vojščakom', opremljenim s kapitalsko ali vojaško močjo, odprejo v enem dnevu. Troja. Troja.«

Naj Kataloncem uspe bolj kot nam

Avtorji smo v svojem 'poklicu' vedno na strani materinščine, domovine, kulture in ustvarjanja, ki naj krepki našo samozavest in zavedanje o naši nacionalni uspešnosti, enkratnosti in neponovljivosti. Drugačne poti, za nas, ustvarjalce, ni.

Spoštovani predsedniki, ministri, varuhi in direktorji. Na čigavi strani ste?

Kaj se bo po našem apelu zgodilo? Verjetno nič.

Vse, kar nam ostane, je tiha želja, da Kataloncem projekt neodvisnosti uspe v celoti. Najprej v razglasitvi in uveljavitvi neodvisnosti. Še pomembnejše pa je, da v vseh naslednjih korakih. Ko osamosvojena država dokaže, da skrbi za dobrobit svojih ljudi. In za razliko od naše v svojih vitalnih interesih ne poklekne pred denarjem. Država mora kategorično odklanjati vse poslovne modele, ki kratkoročno prinašajo dobiček in velike zaslužke, dolgoročno pa pustošijo krajino, kulturo in samobitnost.

Upam, da Katalonci vedo, da njihov problem ni Španija. Problem je pred močjo kapitala klečeča Španija. Ali Katalonija ali Slovenija. In katerakoli država. Sedež parlamenta, oblika vladavine, himna, barva in oblika zastave sami po sebi ne pomenijo nič. Za njimi mora obstajati čuječa in za svoje ljudi ter domače interese skrbeča država.

Dragi Katalonci, priborite si takšno državo. Mi smo svojo že zašuštrali.

- **Kdo se boji Bruslja? Peter Žerjavič. Delo, 30.10.2017, str. 6**

Evropski (ne)red

Bojda je najvplivnejša evropska voditeljica na zadnjem vrhu odprla vprašanje Katalonije med razpravo o Severni Koreji.

Predsednik evropskega sveta Donald Tusk je počakal na konec razprave. Ker katalonskega vprašanja ni bilo na dnevnem redu, bi ga lahko načeli samo, če bi želel kaj povedati španski premier Mariano Rajoy. Iz za zaprtih vrat je ušlo, da se je Španec zavil v molk. In molčali so tudi vsi drugi. Solidarnost vseh voditeljev s kolegom iz Španije je bila ves čas očitna.

V razpravah o evropskih temah je najlaže kritizirati Bruselj – neoprijemljivo, skoraj imaginarno strukturo, ki naj bi vladala Uniji. Kdo in kaj je sploh Bruselj? V okviru sistema EU ga najbolj predstavlja evropska komisija, orjaški uradniški aparat z več deset tisoč zaposlenimi. A na številnih področjih evropska komisija nima prave oblasti, marveč je le predlagatelj ali varuh zakonodaje. Močna je, denimo, na področju notranjega trga ali konkurence, kar lahko spremljamo pri odločanju o NLB.

V najodmevnejših primerih velja, da ne odloča Bruselj, marveč da se v Bruslju odloča. Ne odločajo uradniki, marveč predstavniki vlad 28 članic. Predsednik evropske komisije Jean-Claude Juncker je svojo institucijo razglasil za politično, a s svojo vizijo se ni prebil. Ko so med zadnjo zaostritvijo grške krize leta 2015 v Junckerjevem štabu hoteli nekoliko na svojo roko doseči bolj mehko obravnavo premiera Aleksisa Ciprasa, ki je prosil partnerje za finančno pomoč, so bili hitro nevtalizirani.

O Kataloniji ni le vprašanje, ali naj se Unija odzove ali ne, marveč, ali se sploh lahko odzove. Nejasno je, kaj bi sploh bila pravna podlaga za vpletanje evropske komisije. Po 7. členu evropske pogodbe odločitve o tveganjih za ogroženost temeljnih vrednot EU že tako sprejemajo članice. Postopek, ki ga glede delovanja evropska komisija vodi proti Poljski, je povezan s sumom kršitve zakonodaje EU o enakosti spolov. O delovanju pravne države le izmenjuje pisma z Varšavo.

Brez mandata obeh strani, Barcelone in Madrida, Bruselj ne more niti posredovati. Več političnega manevrskega prostora bi imele članice. Teoretično bi lahko kritizirale ravnanje Madrida. A med članicami Unije velja nepisano pravilo, da se ne vpletajo v notranje razmere v drugi članici. Ko so v belgijski vladi obsodili nasilje na referendumu, so v Madridu začeli resno žugati. Vpletanje v odnose med regijami in centralno oblastjo v kateri od članic je v EU tabu, ki ga nihče noče prekršiti.

Zato so odzivi, ki prihajajo iz glavnih mest in institucij EU, takšni, kot so. V sistemu Unije, ki temelji na članicah kot suverenih nacionalnih državah, drugega kot pokazati lojalnosti premieru Rajoyu še ne morejo narediti. Težave nimajo zgolj z referendumom, ki ga ne morejo obravnavati kot legitimno podlago za razglasitev neodvisnosti. »Za EU se ne spremeni nič,« je takoj po razglasitvi katalonske neodvisnosti črno na belem zapisal predsednik evropskega sveta Donald Tusk.

Kljub temu bi bilo za EU veliko olajšanje, če bi katalonski nacionalisti, osamosvojitelji, ugotovili, da neodvisnosti ne morejo doseči, in če bi jim Madrid širokogrudno ponudil več avtonomije. Vsaka nova zaostritev bo namreč zamajala status quo in trdnost bruseljskega formalizma.

- **Zgled politične odgovornosti v regiji. Vili Einspieler. Delo, 30.10.2017, str. 6**

Lokalne volitve. Če bodo v Makedoniji imeli Evropo, bo vseeno, ali se bo EU odločila za širitev ali ne

Drugi krog lokalnih volitev v Makedoniji je še utrdil položaj- nove koalicijske vlade, ki bo lahko nadaljevala demontažo avtoritarnega režima. Po oceni analitikov so državljani pokazali politično zrelost in odgovornost ter so lahko zgled tudi drugim v regiji.

Vsaka resna reforma potrebuje čas, da ljudje začnejo zaupati vanjo. Sodeč po rezultatih lokalnih volitev nova vlada, ki je prevzela krmilo države šele pred štirimi meseci, pridobiva zaupanje ljudi. Ko bodo v državi sprejeli evropske in demokratične vrednote ter imeli Evropo v Makedoniji, bo vseeno, ali se bo EU odločila za nadaljnjo širitev ali ne in ali bo sprejela Makedonijo ali ne. Ali kot je pred parlamentarnimi volitvami za Delo izjavil voditelj socialdemokratov: »Če bomo imeli

neodvisno sodstvo in medije, če bodo državne institucije postale servis državljanom, če bodo mladi, ki bežijo v tujino, videli prihodnost v Makedoniji, tudi ne bo pomembno, ali bo EU obstala ali ne.«

Ni več vrnitve na stare pozicije

Državljanji Makedonije so se v prvem krogu lokalnih volitev s prepričljivo večino opredelili za nadaljevanje sprememb in reform, ki jih je po parlamentarnih volitvah začela nova vlada premiera Zorana Zaeva. V prvem krogu so bili izbrani župani v 46 občinah, od tega kar 38 iz vrst Socialdemokratske zveze Makedonije (SDSM). V dveh občinah sta slavila kandidata Demokratične unije za integracijo (DUI), ki s SDSM in Zvezo za Albance tvori novo vladajočo koalicijo, medtem ko je VMRO-DPMNE Nikole Gruevskega, ki je bila na oblasti skoraj dvanajst let, zmagala le v treh občinah.

V občinske svete in mestni svet Skopja je bilo izbranih 545 svetnikov iz SDSM, 429 iz VMRO-DPMNE, 133 iz DUI, 63 iz albanske stranke Besa, ki se bo sproti odločala, ali bo podprla vladne projekte ali ne, in 60 iz Zveze za Albance. Interese preostalih 11 strank bo zastopalo 71 svetnikov, v veliki manjšini v občinah pa so tudi neodvisni kandidati. Čeprav se je VMRO-DPMNE na volitvah v občinske in mestne svete bolje odrezala, se ne bo mogla vrniti na stare pozicije, ko je bila absolutni gospodar v državi.

Režim je premagljiv brez nasilja

V Makedoniji ni uspel scenarij padlega režima, ki bi izzval krizo in povzročil destabilizacijo v državi, da bi se lahko v mednarodni skupnosti prikazal kot dejavnik stabilnosti. Kljub pomoči srbskih oblasti na čelu s predsednikom Aleksandrom Vučićem in zunanjim ministrom Ivico Dačićem, ki je obtožila makedonske varnostne organe, da so prisluškovali zaposlenim na srbskem veleposlaništvu v Skopju ter uradnikom Srbije. Odpoklic njenih diplomatov ni pripravil terena za vrnitev Gruevskega in VMRO-DPMNE na oblast.

Beograd se je odločil za ta korak tudi zato, ker je režim Vučića in njegove Srbske napredne stranke vse bolj podoben zdaj že bivšemu režimu Gruevskega in VMRO-DPMNE. Vučić ni skrival, da mu ne ustreza prihod Zaeva in SDSM na oblast. Po oceni analitikov se boji, da ga lahko doleti podobna usoda, kot je Gruevskega. V tem kontekstu je prepričljiva zmaga SDSM na lokalnih volitvah močen signal in sporočilo vsem državljanom v regiji, da je mogoče avtoritarni režim premagati brez nasilja.

Nova konservativna stranka?

Novo vlado zdaj čakajo številne reforme, med katerimi je najpomembnejša reforma pravosodja, ker brez pravne države ni mogoče vzpostaviti kredibilnih državnih institucij in povrniti zaupanja državljanov. V pomoč ji bo strokovno poročilo EU Reinharda Priebeja, ki je nakazal pot do demontaže nekdanjega avtoritarnega režima in vzpostavitve pravne države. Pomembno vlogo v tem procesu ima posebno javno tožilstvo, ki vlaga obtožnice zoper Gruevskega in njegove sodelavce. Posledice prvih preiskav in obtožnic se že kažejo v vrhu VMRO-DPMNE, kajti mnogi se distancirajo od voditelja, ker nočejo prevzeti na svoja ramena koruptivne in kriminalne hipoteke. To bi lahko vodilo tudi v nastanek nove konservativne stranke. Velik izziv bo tudi uravnoteževanje vseh etničnih skupnosti, kajti brez spoštovanja različnosti je težko pričakovati napredek v multietnični družbi, kot je Makedonija. Tudi zato je treba okrepiti pravno državo, ki bo omogočila vsem približno enake možnosti, če že ne bo mogla vedno zavarovati enakopravnosti in enakovrednosti ljudi. Ta bo vse večja tudi z razvojem lokalnih skupnosti, ki so bile doslej zanemarjene.

Sodeč po prepričljivi zmagi vladajoče SDSM na lokalnih volitvah novi župani in svetniki ne bi smeli imeti težav s podporo vlade, če se bodo posvetili reševanju lokalnih problemov in ne visoki politiki.

- **Kontroverzna volilna zakonodaja in obeti strank. Saša Vidmajer. Delo, 30.10.2017, str. 7**

Predvolilna Italija. Tradicionalne politične stranke so strnile vrste in podprle reformo volilnega zakona, Gibanje 5 zvezd protestira

Italijanski senat je pred dnevi sprejel reformo volilnega zakona, ki koristi etabliranim strankam, uperjena je proti Gibanju 5 zvezd, ki ga javnomnenjske ankete uvrščajo najvišje. Negotovo je, ali bo novi zakon prispeval k stabilni vladi, parlamentarne volitve bodo najverjetneje prihodnje pomlad.

Sprejetje volilne zakonodaje nakazuje, da bo predsednik republike Sergio Mattarella razpustil parlament konec leta oziroma v začetku prihodnjega leta, volitve bodo najverjetneje marca, vsekakor pa pred majem. Mattarella je vztrajno pritiskal na parlamentarce, da je vendar treba sprejeti novo volilno zakonodajo, ustavna reforma nekdanjega premiera Mattea Renzija je namreč na lanskem referendumu neslavno propadla. Italijani so Renzijeve spremembe političnega sistema, nanje je stavil vse, zavrnil. Italija je ostala z dvema različnima volilnima sistemoma in dvema popolnoma enakovrednima domovoma, senatom in poslansko zbornico, ter ujetnica politične nestabilnosti.

Nova zakonodaja spreminja sistem sprejemanja poslanskih mandatov in uvaja nov, triodstotni volilni prag za vstop v parlament ter desetodstotni za koalicije, opozicija mu je ostro nasprotovala. Po novem bodo dve tretjini sedežev v italijanskem parlamentu izbirali po proporcionalnem sistemu, preostalo tretjino pa po večinskem. Levosredinska vlada Paola Gentilonija je združila volilno zakonodajo z glasovanjem o zaupnici, odvilo se jih je osem, tako je skušala doseči sprejetje zakonodaje. Ob končnem glasovanju so strnile vrste vse glavne stranke v državi – levosredinska Demokratska stranka Mattea Renzija, desnoredinska Naprej, Italija Silvia Berlusconija in skrajno desna Severna liga Mattea Salvinija – vse so podprle zakon. Minuli četrtek je bil sprejet z veliko večino, 214 glasovi za in 61 proti, spodnji dom parlamenta ga je sprejel že pred tedni.

Napoved nestabilnosti

Vprašljivo pa je, ali bodo nova pravila omogočila lažje vladanje v državi, ki jo pregovorno hromijo šibke in kratkotrajne vladne garniture. Po drugi svetovni vojni se je v Italiji, tretjem največjem gospodarstvu evrskega območja, zvrstilo 64 vlad. Javnomenjske raziskave dajejo slutiti, da nobena od treh največjih političnih skupin, ne Gibanje 5 zvezd, ne Demokratska stranka, ne razdeljena desna sredina z Berlusconijevo Naprej, Italija, prihodnje pomlad sama ne bo imela večine. Če nobena stranka ne bo dobila 40 odstotkov, bo potrebna koalicija. Če na spomladanskih volitvah ne bo nedvoumnega zmagovalca, bo mogoče spet opazovati paralizirani parlament in običajno italijansko politično trgovino.

Novi volilni sistem bo najbolj prizadel Gibanje 5 zvezd, ki nastopa proti političnemu establišmentu, »kasti«. Stranka Beppeja Grilla, njeni poslanci in aktivisti, so v preteklih dneh v središču Rima uprizorili javne proteste. Trdijo, da je zakonodaja

izrecno oblikovana tako, da škoduje njim, razglasili so jo za napad na italijansko demokracijo. Zakonu nasprotujejo tudi nekatere levičarske grupacije.

Populistično Gibanje 5 zvezd, ki glasno zavrača kakršnokoli koalicijo s strankami političnega mainstreama, je tačas na vrhu javnomnenjskih anket, čeprav so razlike med njimi in Demokrasko stranko zelo majhne. Po raziskavah Demos & Pi je razlika malenkostna, podpora obojih se giblje med dobrimi 27 in slabimi 28 odstotki. Spremembe volilnega sistema pa dajejo prednost predvolilnim koalicijam in zato odvzemajo možnosti stranki Beppeja Grilla in Luigija Di Maia. Enaintridesetletnik je njihov novi up in ime za potencialnega novega predsednika vlade, v Gibanju 5 zvezd, ki ga je težko razvrstiti glede na standardne politične oznake, ga umeščajo v konservativno krilo, zavzema se za ostrejši nadzor priseljevanja.

Zagon Severne lige

Tretjevrščena na italijanskem političnem prizorišču je Severna liga, ki je nedavno v dveh severnoitalijanskih deželah, kjer je na oblasti, organizirala referendum o večji regionalni avtonomiji. Volilna udeležba je presenetila. V Venetu je prišlo glasovat malone 60 odstotkov upravičencev, v Lombardiji pa nekaj več kot 40 odstotkov. Rezultat pomeni pomemben zagon, predvsem za lokalnega politika Luco Zaio, predsednika Veneta, ki od Rima ne zahteva samo dodatnih pristojnosti za deželo, temveč poseben statut, kakršnega ima denimo Južna Tirolska.

Oba z lombardijskim predsednikom Robertom Maronijem sta centralni vladi že predstavila svoje zahteve, eden in drugi v skladu s podporo oziroma udeležbo na referendumu 22. oktobra. Maroni ima zmernejše zahteve, toda oba bi hotela približno za polovico zmanjšati prispevke Rimu; hkrati se predsednika, ki sta pomembna člana skrajno desne stranke, zavzemata za več pooblastil pri varnostnih in priseljenskih zadevah. Konkretne predloge naj bi predložili deželi v dveh tednih, nadejata se, da bi parlament še pred razpustitvijo ob koncu mandata potrdil zakonske spremembe.

- **Žica omejenih. Boštjan Videmšek. Delo, 02.11.2017, str. 6**

Vojna in mir

Od trenutka, ko je slovenska vlada na meji s Hrvaško začela postavljati kolote hladnokrvne rezilne žice in na ta način velik del obmejnega območja spremenila v grozečo in agresivno, celostno razčlovečeno instalacijo, sta minili dve leti.

To je bil trenutek, ko je slovenski državi (do)končno zmanjkalo etične substance, oportunistično-populistične in kakršnekoli empatije ter srčnosti »osvobojene« oblasti pa so sovražni diskurz srhljivo velikega dela javnosti lahkotno in natančno prevedle v neposredna dejanja.

Najprej z žico, postavljeno na fiktivne begunsko-migrantske poti. Žico, ki je bila hkrati uperjena proti beguncem in svobodni, odprti družbi. Žico, ki je umestila Slovenijo v zavezništvo sovraštva. Žico, ki je omejila, tako ali drugače, Slovenijo samo. Žico, ki je odvezala vlado politične korektnosti in ji – tako kot velikemu delu javnosti – omogočila, da sprostí svoje rasistične in ksenofobične tendence.

Sprejetje novele zakona o tujcih, ki po mnenju številnih ključnih mednarodnih pravnikov krši temeljne konvencije o človekovih pravicah, je rezilno žico, ki je ostro zarezala tudi v odnose med Slovenijo in Hrvaško ter, dobesedno, tudi v živalski svet, le legalistično »nadgradilo«. Slovenija se je z odvrtačilo azilno politiko, ki je niti malo ne zanimajo človeške usode, pač pa le razosebljene, razčlovečene črke politično vsiljenih zakonov, prestavila na temno stran meseca. Tam, kjer je – izbrisani – že bila.

A velika večina javnosti – z izjemno predstavnikov lokalnih skupnosti, humanitarnih organizacij, borcev za človekove pravice in preostalih humanistov, ki v današnji družbi predstavljajo hud odklon, pravzaprav patologijo – je glasno molčala. Velikih ali vsaj resnejše omembe vrednih protestov ni bilo. Žica in omejenost sta postali stanje duha, begunci pa – kolektivna varnostna grožnja. Dejstva ne štejejo. Osebné tragedije so se zile v tragedijo milijonov – ta je za slovenske in evropske brezčutne birokrate seveda le statistika.

Pred dvema letoma je vse skupaj delovalo šokantno – prve skupine beguncev so bile v Sloveniji namreč sprejete sorazmerno prijazno, še dva meseca pred začetkom postavljanja žice pa predsednik vlade dr. Miro Cerar ni ravno izbiral besed, ko je govoril o podobnih rabotah svojega madžarskega kolega Viktorja Orbána, o čigar fašistoidni politiki se je pokazalo, da je bila dejansko – avantgardna. Slovenija je tako brez pravega odpora stopila na pota »nove« Evrope. In prišla je ... domov.

»Nova« Evropa je prostor in čas bodečih žic, stražnih stolpov, koncentracijskih taborišč (na grških otokih), policijskega nasilja, pospešene militarizacije, rasizma, ksenofobije, vstopa neonacističnih strank v osrčje političnega življenja (Grčija, Nemčija), katolibanstva (Poljska), vladavine banalnosti zla in topoglavih uradnikov, bazarja človeške tragedije (»begunski« dogovor s Turčijo in Libijo) ter množičnih grobišč (Sredozemlje), kjer način pridelovanja določene zelenjave lahko sproži vseevropsko debato, nasilje države nad regijo, ki si želi samostojnosti, pa je »notranje vprašanje države«, in v to se Evropska unija, ki je lahko delovala le v »dobrih časih«, seveda ne vmešava. Taista Evropa je zaradi tega v teh dneh dobila prve politične azilante z lastne celine. Konec je.

- **Ne politični azil, marveč eksil. Peter Žerjavič, dopisnik. Delo, 02.11.2017, str. 7**

Grožnja z ječo. Puigdemont bo kot »legitimen predsednik« v izgnanstvu vodil boj za neodvisno Katalonijo kar iz Bruslja Bruselj – »Živela Španija, živela Katalonija!« je kričalo- okoli sto protestnikov, ki so s katalonskimi in španskimi-zastavami pričakali Carlesa Puigdemonta, ko je odhajal iz bruseljskega Press Cluba. Tudi Katalonci med njimi so izražali pripadnost Španiji in Evropi.

Niti za bruseljske dopisnike, vajene političnih dram, najhujših kriz in nočnih zasedanj, na hitro sklicana tiskovna konferenca Puigdemonta ni mogla biti rutina. V majhni dvorani za nekaj ducatov ljudi se je gnetlo kakšnih 200 časnikarjev, snemalcev in fotografov. Primanjkovalo je vsega: svežega zraka, prostora, internetnih povezav. Katalonsko vprašanje je prišlo v Bruselj na drugačen način, kot so pričakovali zagovorniki neodvisnosti. Ni se Unija vpletla v njegovo reševanje, marveč je Puigdemont, ki ga je Madrid odstavil s predsedniškega položaja, prišel v belgijsko glavno mesto.

V njem je sedež več institucij Unije in Puigdemont je prepričan, da bo iz Bruslja najbolje nadaljeval svojo politiko. Najprej, že v ponedeljek se je začela igra skrivalnic, ko so se pojavile prve informacije, da se je Puigdemont, ki ga doma čakajo hude obtožbe, odpravil v Belgijo. Ker je tukajšnji državni sekretar za migracije, Theo Francken iz nacionalističnega Novega

flamskega zaveznitva (N-VA), že prej omenjal scenarij, po katerem bi odstavljeni katalonski voditelji lahko zaprosili za azil v Belgiji, so se nemudoma pojavile razlage, da bi Puigdemont in njegovi sodelavci utegnili dobiti uradno zatočišče.

Hladni sprejem

K takšnim pričakovanjem je pripomogla še informacija, da je Puigdemontov odvetnik v Belgiji postal Paul Bekaert, ki je v preteklosti zastopal baskovske separatiste. Belgija v nekaj primerih ni privolila v njihovo izročitev Španiji. Po veljavni ureditvi v EU ni skoraj nobene možnosti, da bi državljan ene članice dobil politični azil v drugi. Protokol številka 24, priložen k pogodbi o delovanju EU, ki ureja takšna vprašanja, namreč postavlja jasne meje. Država lahko sprejme takšne prošnje v obravnavo samo v skrajnih primerih: kadar izvorna država krši temeljne pravice in vrednote.

V Belgiji z zapletenimi vprašanji notranje ureditve so hladno sprejeli Puigdemonta. Niti predstavniki vlade iz N-VA, ki je tesno povezana s Katalonijo in je na referendum 1. oktobra poslala več predstavnikov, se niso hoteli posebno ukvarjati z njim. Belgijski premier, liberalec Charles Michel, pa je sporočil, da ima Puigdemont enake pravice in obveznosti kot vsi drugi državljani. »Ne več ne manj,« je pojasnil. Katalonce da je lahko pripotoval v Belgijo brez formalnosti zaradi schengenskega režima. V Belgijo da ni prišel ne na vabilo ne na vladno pobudo.

Podpredsednik belgijske vlade, flamski krščanski demokrat Kris Peeters, je zbedel katalonskega voditelja, češ da bi po razglasitvi neodvisnosti moral biti blizu svojih ljudi. Puigdemont je pojasnjeval, da je prišel v Bruselj kot evropsko prestolnico in da njegov prihod nima zveze z Belgijo. Zato ni imel namena zaprositi za azil. V pravnih analizah položaja se je postavljalo vprašanje, kaj bi se zgodilo, če bi Španija zahtevala njegovo izročitev na podlagi evropskega pripornega naloga. Kakorkoli že, sporočila so bila pričakovana in bi bila lahko razumljena kot popuščanje.

Naznanil je, da bo priznal razplet volitev 21. decembra, da se ne bodo izogibali pravosodju, da se bodo politično spopadli s krivico, ki jim jo dela španska vlada. Osamosvajanje so pripravljene upočasniti. »Republike vseh nas ne moremo zgraditi z nasiljem,« je sporočil. V tak scenarij, ki ga izvaja španska vlada, po njegovih besedah ne morejo privoliti. V Bruselj je prišel, da bi »varno in svobodno« delal. Del vlade, »ki jo vodim kot legitimni predsednik«, bo pojasnjeval katalonsko vprašanje in razgaljal politizacijo španskega pravosodja. V Bruslju bo deloval, dokler ne bo dobil jamstev za pošteno sojenje.

Dva od njegovih »ministrov« sta že nekaj ur pozneje odletela v Barcelono. Sam Puigdemont naj bi ostal v Belgiji, ker bi ga v Španiji najbrž prijeli. Sodeč po novem imenu njegove spletne strani (<http://president.exili.eu>) se je razglasil za – predsednika v izgnanstvu.

Vestnik, Murska Sobota

- **Protestantizem je pojil korenine naše nacionalne identitete. A. Nana Rituper Rodež. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 1/2**

500 let reformacije.

Kultura je Slovincem pomagala stati inu obstati – Praznik, ki črpa iz preteklosti, naj bo vir navdiha

Osrednja pomurska slovesnost ob dnevu reformacije in 500. obletnici začetka reformacijskega gibanja je bila minuli petek v Gledališču Park v Murski Soboti. Reformacija, ki je zanetila epohalne verske, politične, gospodarske, etične in kulturne spremembe, se je kmalu razširila po Evropi in dosegla tudi naše kraje, je v uvodu dejal slavnostni govornik Mitja Bervar, predsednik državnega sveta. »Protestantske ideje so poudarile pomen božje besede v domačem jeziku in s tem evropskim narodom kulturo položile v zibelko, tako je tudi slovenski narod ustvarjen z besedo.«

Neprecenljiva za slovenski narod sta tudi Trubarjev Cerkvni red in njegov poziv k izobraževanju, saj je iz plemenitih verskih razlogov spodbujal potrebo po učenju, ne le izbrane elite, ampak vseh slojev prebivalstva. Ravno z jezikom pa se je pri pionirskih slovenske knjižne besede postopoma začel porajati občutek dojemanja domovine kot jezikovno-politične entitete. Primož Trubar je leta 1555 prvi uporabil oznako slovenski.

Bervar še pravi: »Slovenska reformacija je s postavitvijo temeljev slovenskega knjižnega jezika spodbudila povezovanje razbite narodne skupnosti in prispevala k političnemu oblikovanju Slovencev. Preseganje lokalnega in preseganje nacionalnega je neizbrisen prispevek slovenskega protestantizma, ki je pojil korenine naše državotvornosti, nacionalne identitete in današnje suverenosti.«

Kako bistvena je za Slovence kultura, se je pokazalo tudi v 80. letih z oblikovanjem pisateljske ustave in bojem kulturnikov, kar nas je s širšim gibanjem pripeljalo do samostojne in ne odvisne države. Takrat nam je, tako Bervar, kultura še enkrat pomagala stati inu obstati.

Niti močna protireformacija ni mogla uničiti jezikovne, slovstvene in protestantske tradicije, ni mogla zatreti uporniškega duha in samozavesti, ki med ljudstvom živi še danes, ena od pomembnejših zaslug reformacije pa je, da nam je izostrila čut za svobodo in človekove pravice, za enakopravnost vseh narodov in posameznikov pred Bogom, še pove.

Svet je po 500 letih drugačen, priča pa smo novim radikalizmom in novim preizkušnjam za človeštvo, zato lahko spet začutimo potrebo po moralnem preoblikovanju družbe, kjer bodo v ospredju vrednote, kot so enakost, strpnost in spoštovanje. Tudi Slovenci si ne moremo privoščiti nestrpnosti, saj razdeljen narod ne more biti uspešen, pravi Bervar in dodaja, da je treba večji poudarek dati spoštovanju in graditi na kulturi dialoga. Slovenski narod je kljub vsemu na svojem zanimivem geostrateškem delčku sveta, ko so se dvigovali in padali imperiji, ko so se rojevale in umirale države, preživel. Pred 26 leti pa celo uresničil tisočletne sanje, tudi zato, ker smo v prelomnih trenutkih znali biti složni.

Protestanti so začeli puščati sledi, kot meni Bervar, v času, ko je bil svet izrazito enoznačen in ni dopuščal dialoga.

»To je bil čas velikih preizkušenj, nasilja in trpljenja, a tudi velika zgodovinska učna ura, iz katere je krščanski svet izšel drugačen. Na teh temeljih danes stoji Evropska unija in na teh temeljih smo Slovenci njen enakopravni del.« Končal pa je z mislijo, da je protestantizem s svojim prispevkom k razvoju jezika, kulture in nacionalnega zavedanja pomemben del slovenske zgodovinske zakladnice, iz katere včasih jemljemo premalo, zato naj nam bo ta praznik vir navdiha za prihodnost. Zbrane je nagovoril tudi murskosoboški župan Aleksander Jevšek in povedal, da se Murska Sobota z različnimi dejavnostmi vključuje v mrežo Lutrovih mest in da je tesno povezana s protestantsko tradicijo, saj je ta pomemben del delovanja, vere in

življenja ljudi. Novi predsednik Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja Matjaž Gruden pa je poudaril, da društvo deluje od leta 1994, pri tem spoštuje reformacijo in reformatorje, opozarja pa tudi na stvari, ki v naši državi še niso urejene, med drugim Trubarjeva domačija, ki nima nobenega statusa.

Slovesnost so pripravili Evangeličanska cerkev augsburške veroizpovedi v Republiki Sloveniji, Slovensko protestantsko društvo Primoža Trubarja in Mestna občina Murska Sobota, v kulturnem programu pa so nastopili Mešani pevski zbor Cantate ter gledališka igralca Tjaša Železnik in Gorazd Žilavec.

Trubarjeve Plakete

Ob letošnjem visokem jubileju začetka reformacije je Evangeličanska cerkev augsburške veroizpovedi na Slovenskem podelila osem Trubarjevih plaket v zahvalo za dolgoletno sodelovanje pri vrednotenju pomena slovenskega protestantizma in širjenju dobrega imena Cerkve doma in v tujini. Plakete so prejeli zgodovinar in literarni zgodovinar Igor Grdina, jezikoslovec in literarni zgodovinar Kozma Ahačič, kulturni in literarni zgodovinar Jonatan Winkler, sociolog in eden od začetnikov proučevanje religij na Slovenskem Marko Kerševan, ekonomist in dolgoletni predsednik Slovenskega protestantskega društva Primoža Trubarja (SPDPT) Viktor Žakelj, bibliotekar Franc Kuzmič, SPDPT in orkester Slovenske vojske.

- **Zaiskrilo se je zaradi časopisne kolumne. Timotej Milanov. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 2**

Lendava

Predsednik PMSNS in lendavski podžupan Ferenc Horvath je v svoji kolumni v časopisu Nepujsag med drugim izrazil mnenje,

da bi morali prekmurski Madžari pridobiti tudi madžarsko državljanstvo in sodelovati na volitvah na Madžarskem

»To je javna skrivnost, o kateri nihče ne želi razpravljati,« pravi podpredsednik lendavske območne organizacije Socialnih demokratov Alen Dominič. Gre za sovražno naravnost posameznih prebivalcev narodnostno mešanega območja v Prekmurju do sodržavljanov drugih narodnosti.

Tokrat se je zaiskrilo zaradi kolumne predsednika Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS) in lendavskega podžupana Ferenc Horvatha v narodnostnem časopisu Nepujsag, v kateri je med drugim izrazil mnenje, da bi morali prekmurski Madžari pridobiti tudi madžarsko državljanstvo in sodelovati na volitvah na Madžarskem. Pridobitev madžarskega državljanstva so zamejskim Madžarom že leta 2010 omogočili madžarski parlamentarci s spremembo zakona o državljanstvu. Čeprav je šlo najprej zgolj za možnost pridobitve simboličnega državljanstva brez volilne pravice, so pozneje to nadgradili s polnopravnim državljanstvom, prekmurski Madžari pa lahko svoj glas na vsakokratnih madžarskih volitvah oddajo v prostorih madžarskega konzulata v Lendavi.

Horvathov zapis je vznemljil Dominiča, zato se je ta na svojem facebook profilu vprašal, kaj je namen take kolumne. Kot je mogoče razbrati iz njegovega zapisa, se sam ne strinja s tem, da bi diaspora narekovala politično življenje v državi, v kateri ne živi. Ali pa so morda v ozadju težnje po veliki Madžarski pred Trianonsko pogodbo, se sprašuje. Pri tem Dominič poudarja, da gre izključno za njegovo osebno stališče in ne za stališče stranke, ki ji pripada. Pod njegovo objavo, ki je še vedno dostopna na njegovem facebook profilu, se je razvila razprava, v kateri ne manjka očitkov na račun obeh narodnih skupnosti, pojavljajo pa so tudi izrazite madžarske nacionalistične parole. »Ko se omenja Madžare v Lendavi, so takoj opazke ... in to že leta,« zapiše Peter iz Lendave. »Žal so opazke v Lendavi pogoste na obeh straneh, tako da madžarska skupnost v ničemer ne zaostaja za slovensko,« mu odgovarja Emanuel, ki dodaja, da je to izkusil tudi na lastni koži. Ob tem se je razvila razprava tudi o tem, ali si lahko državljani izberejo narodnost.

V razpravo se je vključil tudi Horvath, ki zapiše: »Tako slovenska kakor tudi madžarska zakonodaja dovoljujeta dvojno državljanstvo. Moj zapis je bil neke vrste poziv, torej je odločitev vsakega posameznika, ali se odloči za to možnost ali ne.« Pri tem pa omeni še eno zanimivo dejstvo, Dominiča namreč vpraša, zakaj se je njegovo prevajalsko podjetje Preteks prijavilo na razpis Zavoda za regionalni razvoj madžarske narodnosti za pridobitev nepovratnih sredstev, ki jih je za razvoj gospodarstva na dvojezičnem območju namenila madžarska vlada. »A je bilo kje v razpisu navedeno, da moramo prijavitelji vzeti madžarsko državljanstvo in se udeležiti volitev na Madžarskem,« mu vprašanje vrača Dominič, ki ga je Horvathov očitek presenetil.

Dominičevo podjetje je sicer po pritožbi, ko ni bilo izbrano v prvem krogu, v drugem krogu dobilo 6000 evrov za izboljšanje delovnega okolja, konkretno bodo s sredstvi zamenjali dotrajana okna. Tomi iz Doline pri Lendavi na facebooku nato vztraja, da je bil razpis namenjen pomurskim Madžarom. Kot pravi, na razpisu niso strogo preverjali, ali so bili prijavitelji madžarske narodnosti, vendar po njegovem mnenju ni pošteno, da se nekateri vedejo kot kameleoni. »Jaz sem Madžar, ko je sončno, pa tudi ko dežuje,« pravi. A kot ga v debati hitro demantirajo in kot pokaže tudi besedilo razpisa, so bila sredstva namenjena za razvoj malega gospodarstva in turizma na območjih občin, v katerih živi avtohtona madžarska narodna skupnost. Madžarska je v ta namen namenila 1,5 milijona evrov, na razpis pa se je prijavilo 166 prosilcev, ki so si lahko obetali do 20 tisoč evrov v primeru uspešne prijave.

Horvath nato še doda, da s svojim zapisom ni nikogar žalil in da je vedno deloval v duhu sožitja. »Prekmurske Madžare sem samo želel opozoriti na možnost, ki jo imajo, zaradi tega ne bo nihče nič manj slovenski državljan. Mislim, da je v ozadju nekaj drugega,« pravi. Na vprašanje, ali je zadeva po njegovem mnenju povezana z bližajočimi se lokalnimi volitvami, Horvath ni želel odgovoriti.

- **Kot palčki branili okolje pred kapitalom. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 4**

Franc Gerič postal častni občan lendavske občine

Priznanja in zahvale akademski slikarki Suzanne Kiraly Moss, podjetjema Varis in Artex, obrtnikoma Arpadu Sobočanu in Neđadiju Dervišiju, Planinskemu društvu Lendava ter za urejenost kraju Čentiba

Lendavska občina zagotavlja svojim občanom razmeroma visoko raven kakovosti življenja, saj jo statistika uvršča v prvo tretjino občin v Sloveniji. »To jemljem za velik uspeh,« je na slovesni seji ob lendavskem občinskem prazniku dejal župan Anton Balažek. Poudaril je pokritost občine s kanalizacijskim sistemom, dobro urejene ceste in enakomerno razvitost tako mesta Lendava kot vseh naselij. Visok standard zagotavljata tudi izobraževalni in zdravstveni sistem, izjemne dosežke pa imajo tudi lendavska družinska podjetja ter razvoj turizma. Tega pa ne predstavlja samo stolp kot osrednja turistična točka, je dejal govornik, ampak raste tudi število dnevniških obiskovalcev ter prenočitev v obeh hotelih. Posebno vlogo dobiva tudi kulturniški turizem, saj je samo lendavski grad obiskalo več kot 20 tisoč ljudi, po okvirnih ocenah pa ima javni sektor od turizma okoli 750 tisoč evrov neposrednih prihodkov.

Občina pa ima zaradi pridobljenih evropskih sredstev za projekte tudi neke zaveze glede doseganja ciljev, »zato se čudim postavljanju vprašanj, ali je podpora pospeševanju turizma v javnem interesu, ali turistična društva delujejo v lokalnem interesu, ali turistična zveza deluje v javnem interesu. Gre za vprašanje birokratskih razlag. To jemljem kot normalen razvojni dejavnik, ki ga je težko sprejeti, je pa treba s tem živeti,« je glede aktualne ovadbe, ki ga je doletela zaradi financiranja turističnega zavoda, dejal Balažek. Dotaknil se je tudi ekoloških vprašanj, pri katerih je lendavska občina najbolj občutila stopnjevanje centralizacije v državi in pri katerih so se, kot je dejal govornik, kot palčki borili z interesi kapitala, neučinkovitostjo državnih institucij in skoraj na robu histerije rešili nekaj najbolj žgočih problemov, ki bi jih morala rešiti država. Občina pa lahko pričakuje nove boje na tem področju.

Prihodnost je povezana, tako Balažek, tudi s postavljanjem dovolj visokih in realističnih ciljev. »Simbolno so vsa hotenja strnjena v kandidaturi Lendave za evropsko prestolnico kulture in verjemite mi, da ta prostor izpolnjuje vse pogoje za to, potrebuje pa novo energijo, morda takšno, kot je bila leta 1366 ali pred 500 leti,« je še dejal. Lendavska občina namreč praznuje svoj občinski praznik 28. oktobra, na dan, ko je leta 1366 kralj Ludvik I. rodbine Bannfy podelil Lendavi sejemске pravice.

Na slovesnosti ob občinskem prazniku so župan in podžupana Stanko Gjerkeš in Ferenc Horvath podelili tudi občinska priznanja. Naslov častni občan je prejel muzejski delavec Franc Gerič, nekdanji direktor Galerije- Muzeja Lendava ter učitelj likovne umetnosti, za uspešno izpeljan projekt odlivanja v bron, za vsestransko umetniško delo za Zvezo Slovencev v Porabju in zaradi osebnega prispevka pri promociji ter ugledu Lendave v Sloveniji in tujini. Priznanje občine je prejel tudi samostojni podjetnik Arpad Sobočan za skoraj 35-letno obrtno dejavnost, plaketo slaščičar Neđadij Derviši za povezovalno in družabno vlogo v mestu ter kraj Čentiba priznanje za najlepše urejeno naselje v občini. Posebna priznanja in zahvale župana za izjemne dosežke pa so prejeli še akademska slikarka Suzanne Kiraly Moss, podjetji Varis in Artex ter Planinsko društvo Lendava.

- **Imajo nove ceste in kolesarske steze. Majda Horvat. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 5**

V Dobrovniku pripravljajo razvojni načrt

Center za zaščito in reševanje bodo začeli graditi prihodnje leto, takrat bo na vrsti tudi komasacija

Urejanje javne infrastrukture in objektov ter spodbujanje gospodarstva so trije temelji, na katerih je dobrovolniška občina doslej načrtovala svoj razvoj in s katerimi je želela v skoraj dveh desetletjih svojega obstoja ustvariti boljše razmere za življenje. Ob dosežkih v preteklosti lokalna skupnost zdaj pripravlja nov srednjeročni razvojni program, nova okoliščina, ki bo vsekakor vplivala na pripravo nove razvojne strategije občine, pa je dobra urejenost cestnih povezav in kolesarskih stez ter s tem pomembno izboljšana mobilnost. Obnovljeni sta namreč obe državni cesti v smeri Murske Sobote ter Lendave, kar je bil dolg države zaradi poškodovanih prometnic v času gradnje avtoceste, končana je že tudi kolesarska steza od Strehovec od Dobrovnika, ki je nadaljevanje Termalne poti iz Tešanovec, dokončujejo pa še kolesarsko stezo od Dobrovnika do Žitkovec. »S tem smo lahko zadovoljni, čeprav smo morali na izvedbo čakati deset let. Pozitivno pa je tudi to, da je država vendar sprevidela, da se lahko v sodelovanju z lokalno skupnostjo projekti izvedejo lažje in racionalneje,« je povedal dobrovolniški župan Marjan Kardinar. Pomembna vloga občine je bila ed drugim tudi pri tem, da je skrbela za ustrezno ureditev vključevanja lokalnih cest na državno cesto ter da jo bodo lahko kolesarji in pešci varno prečkali. Hkrati z ureditvijo državnih cest in kolesarskih stez pa je občina hotela izvesti tudi komasacijo. Ob zložbi kmetijskih zemljišč bi namreč lahko hkrati rešili tudi problem dostopanja kmetov na parcele, kar je zdaj težava zaradi obcestnega jarka, in zarisali dovolj široko poljsko pot, za kar bi zemljo prispevala sklad kmetij kmetijskih zemljišč in občina. Toda občina za postopek komasacije, za katero je imela v letošnjem proračunu rezerviranih 232 tisoč evrov, še nima odločbe upravne enote.

Drug večji projekt, ki ga prelagajo v prihodnje leto, je gradnja centra za zaščito in reševanje. Ko se je v Dobrovniku gradil kulturni dom, so se gasilci preselili s te lokacije v nadomestne prostore, obljubljeni pa jim je bilo, da bodo dobili nov prostor za gradnjo gasilskega doma. Do zdaj se je prednost dajala drugim večjim naložbam v občini, urejanju kanalizacije, gradnji vrtca in vodovoda, zdaj pa naj bi izpolnili dano obljubo. Zaradi novih nalog na področju zaščite in reševanja ter zaradi želje, da bi v novem objektu imeli tudi muzejsko sobo gasilstva, je pri načrtovanju potrebnega objekta prišlo do sprememb. Zdaj ga bodo gradili v središču Dobrovnika, zasnovan pa je kot prizidek kulturnemu domu in stavbi občinske uprave.

Velikost objekta bo 450 kvadratnih metrov, naložba pa je ocenjena na 450 tisoč evrov brez davka. »Center za zaščito in reševanje bo kot stična točka vseh, ki v občini delujejo na področju varovanja, ob naravnih nesrečah pa bo imel tudi povezovalno vlogo s sosednjimi občinami,« je povedal Kardinar. Postopke za izbiro izvajalca bodo začeli pozimi, gradnja pa bi se potem izvajala vsaj v dveh fazah. Prva faza bi zajemala gradnjo objekta do strehe, kar naj bi stalo blizu 300 tisoč evrov, v drugi fazi, ki se bo izvajala v letu 2019, pa bi se v izvedbo vključevali tudi gasilci in podporniki s prostovoljnimi delom. Ob pomislekih nekaterih glede velikosti centra in višine naložbe pa Kardinar poudarja, da gre za objekt, ki je zasnovan po željah gasilcev in z vizijo potreb v prihodnje. Občina bo za naložbo zagotovila prihodnje leto 100 tisoč evrov s pridobitvijo povratnih in nepovratnih sredstev po zakonu o financiranju občin in predvidoma 200 tisoč proračunskih sredstev, pričakuje pa tudi objavo državnega razpisa, ki bo namenjen projektom s področja zaščite in reševanja.

- **»Mesti sta dober zgled sodelovanja«. Vida Toš. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 19**

Most med Radgonama je postal most miru

Predsednika Tito in Jonas sta ga leta 1969 razglasila za most prijateljstva - Pretekli so tudi tek miru s ciljem v Gerlincih
Društvo Peace Run Slovenija (tek miru) – gre za društvo, ki sledi naukom duhovnega mojstra in mirovnika Šri Činmoje – ter občini Bad Radkersburg in Gornja Radgona so most čez Muro med omenjenima mestoma razglasili za most miru in sredi mostu odkrili tablo, na kateri je novo poimenovanje zapisano v treh jezikih – nemškem, angleškem in slovenskem. Člani društva, ki želijo navdihniti tudi druge ljudi, da bi stopili iz okvirov, ki jih postavljajo kakršne koli meje, so odtekli tudi tek miru v občini Cankova in ga sklenili v Gerlincih. Župana obeh Radgon pa sta, vsak iz svoje smeri, pritekla s plamenicama miru, ki so ju med drugim v rokah držali že Nelson Mandela, mati Terezija, dva papeža, Mihail Gorbačov in številni drugi, med njimi milijoni otrok.

Župan Bad Radkersburga Heinrich Schmidlechner je poudaril, da je naša prihodnost le v naših rokah: »Mostovi imajo tudi simbolni pomen, v našem primeru most povezuje dve državi in dve naciji. In samo od nas je odvisno, kako bomo živeli in ravnali drug z drugim. In mislim, da smo mi – torej obe Radgoni – dober zgled, kako sodelovati in živeti skupaj in v harmoniji.« Gornjeradgonski župan Stanislav Rojko pa je opozoril, da živimo v časih, ko prav ta trenutek, ko govorimo o miru, nekdo umira zaradi vojn: »Tudi na tem mostu je velikokrat v preteklosti grmelo orožje, nazadnje je bilo to leta 1991, še nedavno se je čez ta most vila nepregledna reka ljudi, ki so bežali pred vojno ... Zato želimo sporočiti svetu: ne tega! Ne begunstva, ne pušk, ne jedrskih bomb, ne topov, ampak mir in prijateljstvo. In to je nekaj, kar moramo govoriti na glas in ponoviti čim večkrat. Zato hvala članom teka za mir in hvala našim sosedom za tako dobro sodelovanje.« Ob tem dogodku je zapel zbor Pavlove hiše – vodi ga Matjaž Horvat –, v katerem v slovenščini in nemščini pojejo tako Slovenci kot Avstrijci. Most čez Muro med Radgonama, ki so ga zdaj poimenovali most miru, je bil zgrajen leta 1969 in sta ga, kot znak prijateljstva med Avstrijo in Jugoslavijo, odprla tedanja predsednika držav Franz Jonas in Josip Broz Tito. Takrat je dobil oznako most prijateljstva.

- **Duh vinogradov med orhidejami. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 20**

Razstava del 14. mednarodne likovne kolonije Vino-art

Na likovni koloniji je sodelovalo trinajst likovnikov iz Nizozemske, Hrvaške, Madžarske, Italije in Slovenije

V prostorih podjetja Ocean Orchids v Dobrovniku so odprli razstavo likovnih del, ki so to poletje nastala na 14. mednarodni likovni koloniji Vino-art v Dobrovniških gorah, ob Bukovniškem jezeru in drugih lokacijah v okolici. Dela trinajstih avtorjev (dvanajst slikarjev in kipar) je predstavil in razstavo odprl umetnostni zgodovinar Franc Obal. Organizator likovne kolonije je Društvo za kvaliteto življenja in kulturo pitja Vino-art iz Dobrovnika.

Udeleženci likovne kolonije so bili iz petih držav: Nizozemske, Italije, Madžarske, Hrvaške in Slovenije. Med njimi je bilo pet Pomurcev: Cvetka Hojnik, Igor Banfi, Nikolaj Beer, Endre Gönter in Ferenc Kiraly. Z drugih območij Slovenije in iz tujine pa so prišli: Andrea Ballo, Roberto Faganel, Klementina Golija, Janez Kovačič, Mauro Martoriati, Zdravko Milić, Apolonija Simon in Geri Varga.

Likovne objekte Cvetke Hojnik osmišljata kvadrat in krog, izvedena v večslojnih lazurnih premazih, je v predstavitvi razstavljenih del povedal umetnostni zgodovinar Franc Obal. »Ustvarjalni proces ročno izdelane slike – objekta temelji na risbi čipkastega tekstilnega vzorca s flomastrom. Njej sledi poslikava vzorca, ki ga slikarka z različnimi tehnološkimi postopki oblikuje v končni umetniški artefakt. Črna, ploskovna podlaga in reliefno občutena struktura kroga, preobražena v simbole zemlje, meseca ali kozmičnega telesa, kažeta avtonomno učinkujočo likovno strukturo, ki živi v komplementarnem odnosu med svetlobo in temo.« Kipar Ferenc Kiraly je utelesil vertikalno rastoče hibridno bitje, ki združuje oblike mlade ženske z dolgimi valovitimi lasmi, morske deklice z nogami v obliki ribjega repa in rastlinskega nabreklega popka z razo odprtega pestiča. Mala plastika erotično učinkujočega hibridnega bitja predstavlja plat človeške, živalske in rastlinske narave, različnih duhovnih in oblikovnih sfer.

Igor Banfi je ustvaril delo z naslovom Ob jezeru s črno-modrim nebom in zrcalno gladino jezera. V sredini sli kovne površine izžareva svetlikajoči se horizont, morda odblesk svetlega neba na vodni gladini, pravi Obal: »Svetlikajoč vdor svetlobe v konveksnih in konkavnih, prostorsko učinkujočih zavihkih na vseh štirih straneh slikovnega polja je usmerjen v fluorescentno horizontalno linijo, ki izžareva svetlobne vrednosti senc in polsenc.« Nikolaj Beer se je vrnil k podobi Kukeča, v kateri je vertikalna zasnova izumirajočega kraja preoblikovana v središčno, okrasto oranžno obarvano liso, materialno sled ilovice. »Morda je podoba kraja samo privid, iluzija usodnega minevanja, od katerega ostaja samo sled barvnega polja.« Delo Andreja Gönterja opredeljuje poudarjena vertikala z motivom lesenega škafa, ki je pomemben del etnografske kulturne dediščine vinorodnega kraja. Iz njega pljuska mleko oziroma vanj kapljajo velike mlečne kapljice, ki predstavljajo prisposobo reka: cedita se med in mleko. Rdeče obarvano telo ozadja slike in svetloba iluzije prostora ostajata značilna likovna elementa njegovega likovnega ustvarjanja.

- **Izdali bodo zbornik Pobiralci rose. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 44, 2. novembra 2017, str. 20**

39. literarni večer ZKD Lendava

Tema večera je bila jesenska melanholija - Razstava fotografij Tatjane Bogdan z naslovom Pompeji – Unescova svetovna dediščina

V prostorih Zveze kulturnih društev (ZKD) Lendava so pripravili 39. Literarni večer, obenem pa odprli tretjo samostojno razstavo fotografij Tatjane Bogdan, tokrat z naslovom Pompeji – Unescova svetovna dediščina. S petjem so program popestrili madžarski ljudski pevci Kulturnega društva Zarja Gaberje. Značilnost teh literarnih večerov je, da avtorji prebirajo svoja dela, napisana v različnih jezikih, ob slovenskem in madžarskem so to še večkrat hrvaški, srbski in romski.

Vsako tako srečanje ima svojo temo. Tokrat je bila to jesenska melanholija. Dela, ki so jih predstavili na literarnih večerih med letom, bodo tudi tokrat izdali v zborniku Pobiralci rose, je povedala predsednica ZKD Lendava Danijela Hozjan. To bo že peti, predstavili pa ga bodo 10. novembra. Na literarnem večeru je Olga Paušič predstavila knjigo Naključni trk, katere avtorica je Ivanka Klopčič Casar. Pri organizaciji dogodka sta ob ZKD Lendava sodelovala še Madžarska samoupravna narodna skupnost (MSNS) Občine Lendava in Kulturno društvo Lendava. MSNS Občine Lendava je ZKD Lendava ob pripravi razstave podarila steklene okvirje, v katerih bodo tudi v prihodnje razstavljena dela.

Na literarnih večerih se izraža vsa pestrost ljubiteljske literarne ustvarjalnosti v tem multikulturnem okolju, pravi Danijela Hozjan: »Udeležujejo se jih ljubiteljski ustvarjalci iz občin z območja lendavske upravne enote, pa tudi od drugod. V zborniku, ki ga izdamo vsako leto, pa vključimo ob literarnih delih še slike in fotografije. Na naših večerih literature je dobrodošel vsak, ki ustvarja pesmi ali prozna dela in bi jih rad delil tudi z drugimi. Nekoliko le pogrešamo, da bi se naši ljubiteljski ustvarjalci lotili kakega dramskega dela.« Pišejo tako o trenutkih veselja kakor tudi o žalosti, ljubezni, naravi, željah, potovanjih in drugem. S tem se potrjuje, da je v naši okolici veliko ljubiteljskih ustvarjalcev, ki želijo svoja dela deliti z drugimi in v pogovoru z njimi tudi ugotoviti, kaj bi bilo treba popraviti, da bi bili še boljši, še pove Hozjanova. Vsako literarno srečanje dopolnijo še z glasbenim nastopom in razstavo likovnih ali fotografskih del.

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Naj njima baude zemla léka. Marijana Sukič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 2**

Gda v roké dobite té novine, mo pisali 2. november. 1. novembra svetimo vse svete (vsišvecovo), 2. november je den mrtvih. Po graubiščaj do ešče itak gorele svejče, grobi do okinčani, (če mo z vrejmenom srečo meli) do rauže ešče bejle pa lejpe, leko se pa zgodi, ka že pozebejo pa dobijo ridjavo farbo. Te je dozljučamo, pa ostanejo samo súji aranžmaji. Istina, ka mo žalostni, ka so nam lejpe rauže zmrznile, dapa kak starejši majo šegau praviti: té so ta valaun pa če zmrznejo, zmrznejo.

V tej dnevaj lidgé od vsepovsedik pridejo domau na graubišče, vej pa vsikši si želej, kakkoli daleč je odišo iz rojstne vesi, da bi bar na leto gnauk leko išo na grob svoji starišov pa stari starišov. Rejdki je grob, steri v tej dnevaj v kmici ostane, če že rejsan nega v tisti familiji nikoga, te kakšni sausedge ali trno dalečna žlata zatok bar edno svejčo vužgėjo na takšen grob. Skurok je tak, ka vsišvecovo prejkvzeme tisto vlogo (szerep), ka go je gnauksvejta buča (proščjenje) mejla po vasaj. Tau, ka se lidgé srečajo. Srečajo se tisti, steri so odišli iz vesi pa tisti, steri so doma ostali. Takšoga ipa se človek čúdiva, če kauli pogledne po graubišči, sto vse ma korenine v njegovj vesi. Če bi vsi tej lidgé domau prišli na bučo, bi trno veselo bilau v vesi. Dapa srečanja na graubišči ali cintori bole žalostno, vej nas pa spomina na odhajanja, na tau, ka vsi preminemo. Ostanemo samo v spomini svojcov pa lidi, steri so nas poznali.

Naj nam ostaneta dugo v spomini dva naša Slovenca, člana predsedstva Slovenske zveze, stera smo zgibili v tom leti. Feri Ropoš je biu član predsedstva že od leta 2006, biu je odebran za ves Verica-Ritkarovci. Redno, vórno je ojdo na djilejše predsedstva, če je leko, je vsigdar prišo na slovenske programe tó. S svojo mirno naturo je prispevo k umirjenosti djilejšov, vsigdar je vsakšoma sto pomagati, v njem je nej bilau nika lagvoga. Dober človek je biu, skrbu za svojo držino, za mlajše. Njegov ritkarovsko slovensko rejč je bilau veseldje poslušati.

Vendel Bočkor je prišo v predsedstvo 2011. leta. Biu je predstavnik Mosonmagyaróvára, tisti Slovencev, steri so zavolo slúžbe, dela odišli v te varaš v županiji Győr-Moson-Sopron, ranč kak on sam. Ovak je biu doma z Gorenjoga Senika. Dokeč ma je zdravdje pistilo, je biu aktiven, gda ga je beteg premago, se je več nej oglaso.

Obadva sta prerano, premladiva odišla. Feri počiva na domanjom, ritkarovskom cintori, Vendel je pokopani v Mosonmagyaróvári. Naj njima baude zemla léka.

- **»Pa vendar je moral moral en zajček dolpast«. –dm-. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 2-3**

»Divjad ne pozna meja – tako tudi lovska glasba ne« - smo lahko večkrat slišali 20. oktobra na Večeru lovske pesmi in glasbe v konferenčni dvorani Slovenskega doma v Monoštru. Po prvih dveh koncertih v Sežani in na Opčinah lani je bil tokratni dogodek drugi v vrsti in se je odvijal v sklopu natečaja za promocijo slovenske lovske kulture v zamejstvu.

»Za Monošter smo se odločili zato, ker živijo tu Slovenci. Naj spoznajo, kakšne lovske pesmi in glasbenike imamo mi. Naši pevci in rogisti pa imajo tudi občutek za pripadnost k slovenstvu,« je poudaril predsednik pobudnice srečanja, Zveze lovskih družin Prekmurja, Ludvik Rituper, in podčrtal, da ima organizacija odlične odnose s partnerji v Železni županiji in tudi na državni ravni.

»Lovska glasbena kultura pri nas ni tako razvita kot v Sloveniji, začenja pa se prebujati. Pri vsakem lovskem združenju nastajajo skupine rogistov, da zaigrajo, ko pade lepa divjad,« je besedo prevzel predsednik Lovske zbornice Železne županije István Gagyi in pristavil, da so podobna srečanja primerna za to, da se učimo drug od drugega in prevzemamo lepe navade, morda pa tudi obudimo svoje nekdanje izročilo.

Predsednik Komisije za lovsko kulturo pri Lovski zvezi Slovenije Milan Tepej je na kratko orisal dejavnosti pri vrhovnem združenju slovenskih lovcev. Poudaril je, da se od leta 1974 kontinuirano odvijajo srečanja lovskih pevskih zborov in rogistov, ki so do danes postala najmnogičnejše mednarodne prireditve Lovske zveze. Danes deluje v Sloveniji 19 lovskih pevskih zborov in 27 skupin lovskih rogistov, ki se jim pridružujejo še zamejska združenja.

»Lov vsebuje misterij življenja in smrti,« je zbrane nagovoril predsednik madžarskega Državnega lovskega kulturnega društva Csaba Oláh. Govornik je predstavil, kako je v umetnostih - v slikarstvu, književnosti, predvsem pa v glasbi - prisoten lov. Kakor je poudaril, so lovci vselej uživali v glasbi, v najznamenitejših skladbah Vivaldija in Haydna pa nas kliče narava sama.

Prisotne sta še pozdravila generalni konzul RS v Monoštru dr. Boris Jesih, ki je poudaril pomen podobnih srečanj v zamejstvu, in monoštrski župan Gábor Huszár, ki je dogodek tudi odprl. Med prisotnimi smo lahko srečali še zagovornico

slovenske narodnosti v madžarskem Parlamentu Eriko Köleš Kiss in predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem Jožeta Hirnőka.

V skladu z načelom sodelovanja se je srečanje pričelo s »pozdravom rogistov« v skupni izvedbi KUD Prekmurski rogisti in Lovskih rogistov Železne županije. »Lovski rog je dosti bolj preprost kakor rog v simfoničnem orkestru. Nima ventilov in lahko zaigra le 5-6 različnih tonov. Je močno povezan z lovskim izročilom, zato je naša dejavnost tudi ohranjanje tradicije,« nam je pripovedoval član skupine železnožupanijskih rogistov Gábor Köbli in dodal, da so skupino ustanovili leta 2009 s 4-5 glasbeniki, danes pa imajo že 9-10 stalnih članov. Omenil je še, da so glasbena dela, napisana za lovski rog, preprostejša, obsegajo pa marsikaj: od koračnic preko lovskih znakov do lovskih maš.

V svojem samostojnem programu so Lovski rogisti Železne županije zaigrali pet skladb, tako so se lahko prisotni kmalu počutili kot na lovu. Temu je še pripomogel nastop prekmurskih kolegov, ki so se prav tako izkazali s petimi izvedbami. »Skupina Prekmurski rogisti je najstarejša skupina rogistov na Slovenskem, letos praznujemo 45 let od ustanovitve,« je povedal umetniški vodja združenja Stanko Peterka in pristavil: »Smo odprti, član rogistov lahko postane vsak, komur sta lovstvo in lovska glasba blizu.« Društvo ima letno 30 do 40 nastopov v Sloveniji in v tujini, na tekmovanjih pa dosega lepe rezultate.

V Porabju lovska kultura ni tako močna, da bi majhna pokrajina premogla samostojno lovsko glasbeno skupino, zato so Porabske Slovence tokrat zastopali člani Komornega zbora ZSM v Monoštru pod vodstvom Tomaža Kuharja. Zbor je nastopil s štirimi skladbami, večinoma priredbami ljudskih ali ponarodelih pesmi.

Na oder je nato stopila najštevilčnejša skupina, in sicer člani Pevskega društva Prekmurskih lovcev pod taktirko mlade zborovodkinje Suzane Škafar. Zadoneli so moški glasovi, slišali smo lovske in domoljubne pesmi. »Dobivamo se enkrat tedensko, po potrebi, pred nastopi pa tudi dvakrat,« smo izvedeli od predsednika društva (v Porabju dobro poznane lončarja) Štefana Zelka. »Pojemo seveda lovske pesmi, ljudske napeve in tudi kakšno sakralno skladbo. Imamo kar širok izbor.« Združenje so ustanovili leta 1985 na pobudo članov Zveze lovskih družin Prekmurje, zbor tako že več kot 30 let deluje v okviru Lovske zveze Slovenije.

Od leta 2004 so prekmurski lovci pobrateni s Slovenskim lovskim pevskim zborom Doberdob, ki združuje člane istoimenskega lovskega društva s članstvom v italijanskem zamejstvu od Milj do Trbiža. »Pojemo lovske in ljubezenske pesmi, predvsem v slovenskem, toda tudi v italijanskem, hrvaškem in nemškem jeziku,« nam je zaupal predsednik zbora Egon Malalan. »Pevci smo v glavnem iz tržaške pokrajine, vadimo v Repnu, nekateri se na vaje vozijo več deset kilometrov.« O prijateljstvu s Prekmurci pa je predsednik povedal: »Delujemo na narodnostno mešanih območjih, zbor pa sta nastala v istem letu. Od vsega nastanka so se začele tkati prijateljske vezi. Družili smo se nekako poluradno, prijateljstvo se je stopnjevalo. Leta 2004 pa smo podpisali listino o pobratenuju.«

Zbor iz italijanskega zamejstva, žal, ni bil prisoten v polni sestavi, zato so se pevci pridružili prekmurskim prijateljem in skupaj zapeli prekmursko ljudsko pesem. Na koncu pa so pristopili še rogist iz Prekmurja in Železne županije, tako je bilo že okoli trideset pevcev in godcev na odru. »Pa vendar je moral en zajček dopast',« smo slišali hudomušno slovensko pesem »Mi smo lovci«.

»Ko smo se pred kratkim srečali na sejmju v Gornji Radgoni, smo se odločili za kulturno prireditev, za skupno srečanje. Da bi videli, kako oni pojejo in kako igramo mi. Najbolj pa zato, ker na nas lovce gledajo, kot da bi se le sprehajali po gozdovih. Zato smo priredili kulturni program,« se je nasmehnil podpredsednik Lovske zbornice Železne županije, Porabski Slovenec Gabor Dončec. Koncert so drugič izvedli naslednji večer v Murski Soboti, kjer je Porabje zastopal Mešani pevski zbor ZSM Avgust Pavel.

- **Slovenski narodnostni izobraževalni dan. Valerija Perger. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 3**

16. oktobra je na Gornjem Seniku potekal Slovenski narodnostni izobraževalni dan v organizaciji državnega Urada za šolstvo (Budimpešta), Centra za narodnostno izobraževanje, ki ga vodi Agota Kállay, Porabska Slovenka. Poleg porabskih pedagogov, predvsem vzgojiteljic in učiteljev gornjeseniške šole, so se ga udeležili predstavniki šolstva drugih narodnosti na Madžarskem, srbske, hrvaške, nemške...

Udeležence je za uvod pozdravil Martin Ropoš, predsednik Državne slovenske samouprave, ki je vzdrževalka dvojezičnih šol in vrtcev. Dopoldne so udeleženci na vzorčni kmetiji prisostvovali dejavnostim malčkov iz seniškega vrtca. Vzgojiteljica asistentka Andreja Serdt Maučec in pomočnica Pappné Balogh Éva sta izvedli dvojezično delavnico na temo Zakladi jeseni, Biserka Bajzek, sekretarka Zveze Slovencev, pa je predstavila oblike pomoči, ki jo Zveza nudi predvsem porabskim vrtcem. Gornjeseniški šolarji pod vodstvom učiteljice Ibolye Neubauer in učitelja asistenta Nina Gumilarja so udeležencem pripravili delavnico v Kúharjevi spominski hiši, popoldne pa je program potekal na seniški šoli. Avtorica tega zapisa sem predstavila pomoč slovenskega šolskega ministrstva in Zavoda RS za šolstvo porabskim narodnostnim šolam in vrtcem. V zaključni okrogli mizi smo s predstavniki šolstva drugih narodnosti ugotavljali, da imamo s poučevanjem narodnostnih jezikov v šolah enake probleme, skoraj ne glede na številčnost skupnosti. Osnovna problema pri vseh skupnostih sta pomanjkanje motivacije otrok za učenje jezika in neučinkovitost poučevanja.

Neugoden položaj kliče po spremembah, ki se bodo morale zgoditi. Predvsem bo potrebno priznati, da se narodnostnih jezikov ne da več poučevati po metodah prvega jezika (materinščine), saj so predstavniki vseh prisotnih narodnosti ugotavljali, da učenci prihajajo v šolo brez znanja manjšinske materinščine, zato bi šola (najprej pa politični odločevalci!) morala poskrbeti za ustrezne načine in metode pouka manjšinskega jezika. Vedno znova ugotavljamo, da so veljavni učni načrti popolnoma neprimerni (najslabši doslej) in da nimajo nobene zveze z narodnostno jezikovno realnostjo. Pouk narodnostnih jezikov torej kliče po spremembah, saj bo brez njih le iz leta v leto bolj neučinkovit. Izobraževalni dan smo zaključili v zanimivem pogovoru in izmenjavi pedagoških izkušenj.

- **Obiskali smo vrtec Kuzma v Sloveniji. Zapis: Andreja Serdt Maučec. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 4**

Otroci in vzgojiteljice iz Vrtca Gornji Senik smo v torek 3. 10. 2017 obiskali Vzgojno varstveno enoto pri Osnovni šoli Kuzma v Sloveniji. Ta dan smo že vsi nestrno pričakovali. Z manjšim avtobusom smo se zjutraj odpeljali v Kuzmo. V vrtcu so nas prijazno sprejeli in skupaj smo preživeli zanimiv dopoldan.

Najprej smo si z otroki iz vrtca in šole ogledali zanimivo lutkovno predstavo z naslovom Hvaležni medved. Predstava je bila uprizorjena po slovenski ljudski pravljici iz Koroške. Pravljiča pripoveduje o velikem rjavem medvedu, kateremu se je v sprednjo levo taco zadril oster črn trn. Na pomoč so mu priskočile različne živali iz gozda, vendar mu nobena ni mogla resnično pomagati. Medved je videl v bližini hiško, pred hiško pa je mati s prvorojenčkom šivala in prepevala. Mati se je medveda zelo prestrašila in opazila, da z njegovo taco nekaj ni v redu. Zdelo se ji je, da jo medved prosi, naj mu izdre velik črn trn. Pomagala mu je tako, da mu je s pomočjo šivanke izdrla trn. Medved je nato vzel materi izpred nosa zibelko in odhlačal v gozd. Še dobro, da je vzela otroka iz zibelke. Mati se je medvedovega dejanja prestrašila in je najprej pomislila, da je dobrotna res sirota, saj mu je naredila dobro delo, on pa ji je ukradel še zibelko. Toda ni minilo dosti časa, ko ji je medved prinesel zibelko nazaj, v njej pa polno sladkih hrušk. S tem ji je izkazal svojo hvaležnost.

Pravljiča je bila otrokom predstavljena na preprost in razumljiv način - z lepimi lutkami, glasbo in petjem. Po končani predstavi smo se posladkali z okusnim sadjem (tudi s hruškami kot v ogledani pravljici), nato pa smo se družili z otroki iz tamkajšnje najstarejše skupine. Da bi se bolje spoznali, smo si najprej izmenjaje zapeli različne pesmice in povedali deklamacijo o Rdečem jabolku, nato pa smo se drug drugemu še imensko predstavili. Po dobrem kosilu, ki nam ga je pripravil tamkajšnji kuhar, je sledila skupna igra v igralnici. Ker nam vreme ni dopuščalo, da bi se igrali na igrišču, smo se igrali kar v igralnici in skupaj odkrivali zanimive igre in igrače. Čas je hitro tekkel in kaj kmalu smo se morali posloviti. Ob slovesu smo si izmenjali še darila ter se z lepimi vtisi vrnili v naš vrtec. Že sedaj z veseljem pričakujemo otroke iz Vrtca Kuzma, ki nas bodo naslednje leto obiskali v našem vrtcu.

- **Prausen in flajsen človek. Silva Eöry. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 5**

Stanko Kerčmar - rad je pomagati športnikom Ste znali, ka majo športniki, stari od 12 do 15 let, tüdi svoje olimpijske igre? Pravijo jim Mednarodne igre šolarjev (MIŠ). Zanimivo je, ka si jih je vözbrodo Slovenec, zdaj 83-letni Metod Klemenc iz Celja, gé so 1968. leta pripravili prve igre, na sterih so sodelovali mladi iz devetih varašov. Letos, gda so bile že 51. igre, je v Litvi, v varaši Kaunas, tekmovalo že več kak 1500 športnikov iz 36 rosagov in 90 varašov. Med njimi je letos nej bilou mladih Sobočancov, je pa tam biu Stanko Kerčmar, dugoletni predsednik Športne zveze Murska Sobota, steri je zatau, ka je 22-krat pomago in spremljo soboške športnike na tej igraj, pred kratkim daubo eno velko priznanje (elismerés). V prekmurski glavni varaš je prišo predsednik komiteja MIŠ Torsten Rasch in je Kerčmari, za steroga je pravo,ka je prausen in flajsen človek, steri je znau pri mladih vzpodbuditi športni žar, prejk dau (kak prvomi sploj) red odličnosti, najvišišo priznanje MIŠ. Tau je nej edino priznanje, steroga je v svojom žitki daubo naš sogovornik, steri je 29 letvodo Športno zvezo Murska Sobota. V začetki letošnjoga leta je daubo Bloudkovo plaketo za življenjsko delo v športi, že dve leti nazaj pa njemi je plaketo za življenjsko delo dau Olimpijski komite Slovenije. Gda je daubo tau plaketo, so v novinaj Večer napisali: »Ni bil športnik, a se je zapisal športu.« In tak je rejsan tüdi bilou. »Nikdar sam nej biu aktiven športnik, biu pa sam duga leta funkcionar. Prva sam biu dve leti predsednik nogometnoga kluba v romskon naselji Pušča. Leko povem, ka sam biu do zdaj edini Nerom, steri je vodo té klub. Biu sam tüdi predsednik Rokoborske zveze Slovenije, pa ške marsikaj drügoga,« pravi sogovornik, steromi je v žitki nej bilou lepau postlano.

»Ge sam gorraso v Rakičani, gé sva živela z mamo. Prvi in drügi razred osnovnešaule sam zgotovo v Tešanovcaj. Te sam tam živo pri teti Kristini. Dekliški priimek tete in mame je Gomboc, očova držina, Kerčmarovi, pa izhajajo iz Sela. Gda sam biu star tri leta, tau je bilou 1957. leta, mi je mräu oča. On je biu upravnik enoga paverskoga posestva v Maribori. Tisti, steri so delali z njim, so ga prijavili, ka so pri njem vidli rusoške novine. Gda je začno slüžiti sodačijo, so ga zavolo toga zaprli. Sodaški birovi so ga obsoudili na devet let vouze. Po trej lejtaj so ga vöpüstitli, samo biu je tak betežen, ka je pau leta po tistom, kak je prišo domau, mräu v 27. Leti starosti,« z žalostnim glasom raztolmači Stanko Kerčmar.

Po tistom, ka je zgotovo osnovno šaulo - višiše razrede je odo že v Murski Soboti – se je začno včiti za kölnara. Te je ške tak bilou, ka so se pou leta včili, pou leta pa delali: »Prvi dve leti san biu inaš v krčmi Gaj, kesnej pa san šau v hotel Diana, gé sam se po tistom, ka sam 1974. leta zgotovo šaulo in odslüžo ške sodačijo v Celji, leta 1976 tüdi zaposlo. Vleti sam biu vodja krčme na kopališči, ovak pa sam delo v kavarni hotela.« Že v tom cajti je biu aktiven tüdi v mladinski vrstaj, in tak je pomalek ta njau kölnersko delo in je grato mladinski funkcionar. Prvo je biu upravnik soboškoga kluba mladih, od 1980. do 1985. pa predsednik Zveze socialistične mladine Slovenije v te ške velkoj soboškoj občini. V tom cajti je biu, tau je bilou 1981. leta, tüdi komandant Mladinske delovne akcije Goričko, na steroj so tistoga leta sodelovali tüdi mladi iz Porabja: »Nasploj je bilou v tistom cajti dosta sodelovanja z mladimi iz Kermedina, Monoštra in Sombotela. Dvakrat na leto smo se daubili taprednji v mladinski organizaciji, pa tüdi klubi in društva so dobro sodelovali, najbole na športnom področji. Škoda, ka toga zdaj nega več telko, kak je bilou te.«

Leta 1984 so bile v Sarajevi zimske olimpijske igre. Stanka Kerčmara so zadužili, ka je vodo slovensko ekipo 40 küjarov, kölnarov in študentov, steri so se včili tijinske gezike: »Ge sam meu tau delo, ka sam študente, steri so pomagali prevajati, razvozo po varaši. S šoferom busa sva se vsakši zranek po tistom, ka sva jih razvozila, stavila na Baščaršji in spila kavo. Popaudne sva jih poberala, drüge pa pelala na delo in jih te ob enajsti večer šla iskat. Tak sam dosta tekmo vanj nej vido.« V tistom cajti, vmes sta si z materjo napravila ram v Murski Soboti, je meu že svojo držino, »čerka Nataša se je te že rodila, vseeno pa sva se z ženo tak zgučala, ka je ona vekši tau dela in vzgoje te prejk mela.«

Prva kak je v začetki preminaučoga leta odišo v penzijo, je na soboškoj občini več let delo kak arhivar: »Ge sam tau rad delo. Zdaj sam rad tüdi penzionist, sploj zatau, ka mam zdaj več cajta za držino. Starejšoga vnüka Taja, on je zdaj šest let star in odi v prvi razred osnovne šaule, pelam na trening judoja, mlajšoga Eneja, steri se je letos januara naraudo, pa vozim s kaulicami po vilici. Zdaj mam malo več cajta tüdi za paversko delo. Pomagam žlati, zdaj v tom cajti najbole pri pucanji in preberanji tikvovih koškic.«

- **Združenje slovenskih gornikov na obisku. Vrt spominov in tovarištva na Petanjcih. Tekst: Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 6**

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija ne deluje samo v pomurskem oziroma prekmurskem prostoru, marveč goji stike tudi z ostalimi kraji v Sloveniji in v sosednjih državah. Tak je bil obisk, posvečen 500-letni začetka reformacije pred nedavnim na Dunaju in na zadnje, ko je Vrt spominov in tovarištva obiskalo Združenje vojaških gornikov v Sloveniji, ustanovljeno 23. Novembra 2007 v Poljčah, na dan generala Maistra.

Goste z Gorenjske je sprejel in pozdravil podpredsednik uprave Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije Marjan Šiftar s sodelavci in jim predstavil Vrt spominov in tovarištva, ki ga je zasnoval njegov oče dr. Vanek Šiftar. Ob predstavitvi vrta, v katerem raste okoli 500 dreves in grmovnic, je posegel tudi v preteklost kraja Petanjci in naštel dogodke ter znane osebnosti, povezane s tem delom Prekmurja. Tako je omenil slavnega astronoma, astrologa in matematika iz protestantskih vrst Keplerja in druge osebnosti, povezane s Petanjci in širšo okolico. Marjan Šiftar je omenil tudi priprave na počastitev dveh obletnic, in sicer na 150-letnico prvega slovenskega tabora, ki je bil v Ljutomeru in je imel velik pomen za krepitev narodne zavesti v tem delu Slovenije in v Sloveniji nasploh, in na 100-letnico združitve Prekmurja z matično Slovenijo, kar bomo počastili v Prekmurju in Sloveniji leta 2019. Dobrodošlico je gostom izrekel tudi Jože Vavpotič iz območnega združenja Zveze častnikov za Pomurje. Slovenske gornike je pričakal tudi general Ladislav Lipič, predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo.

Z velikim zanimanjem in pozornostjo so si gostje z Gorenjske ogledali Vrt spominov in tovarištva ter Marjana Šiftarja povprašali za marsikatero podrobnost, zlasti o drevesih, ki so z različnih koncev sveta ali pa tistih, ki so jih posadili ugledni slovenski politiki, denimo predsednika Milan Kučan in Danilo Türk in obiskovalci iz drugih držav Evrope, pa tudi iz zamejstva. Sklepno dejanje ogleda vrta je bilo, ko je predsednik združenja Slavko Delelut posadil drevesce/ sadiko alpskega nagnaja, ki raste tudi na pobočjih Kolovrata in Mrzlega vrha nad Kobaridom, tega za Petanjce pa so prinesli s pobočja Pokljuke. Alpski nagnoj so posadili tudi v spomin na uspešen prebojna soški fronti, ki je pomenil začetek konca I. svetovne vojne. Sicer pa Šiftarjeva fundacija že več let sodeluje tudi z Ustanovo »Pot miru v Posočju«. Ob saditvi alpskega nagnaja je zapel zbor Gorščaki himno Združenja slovenskih gornikov, še več pesmi pa so zapeli med prijateljskim druženjem na terasi Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, pomurske enote Petanjci, kjer sta Geza Bačič (zeleni) in Evgen Emri na kratko obudila spomine na I. in II. svetovno vojno. Združenje vojaških gornikov Slovenije temelji na vrednotah prizadevanj za mir in spoštovanje človekovih pravic, ohranjanju vrednot gorske narave, vzpodbujanju prijateljstva med vojaki-gorniki in negovanju spomina na padle vojake v gorah. Združenje je član mednarodne federacije vojakov gorniških enot, v kateri so Avstrija, Francija, Italija, Nemčija, Poljska, Španija, Švica in Združene države Amerike. Člani združenja so mnoga znana imena slovenskega alpinizma in smučanja, nekoč in še danes, pripadniki gorskih in drugih enot Slovenske vojske, ki delujejo v gorah.

- **Delo na njivi. Vzgojiteljica asistentka Romana Trafela. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 7**

S kravo Cifro na kmetijo V torek, 24. oktobra, smo v sodelovanju z Zvezo Slovencev na Madžarskem izvedli delavnico z naslovom Delo na njivi. Spoznavali smo pridelke in se seznanili z jesenskimi opravili na njivi. Delavnice na vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku se je udeležilo 13 otrok iz vrta Dolnji Senik.

Krava Cifra nas je pričakala s polno košaro pridelkov. V košari so bile buče, koruza, krompir in pšenica. Pridelke smo poimenovali in povedali, kakšne barve so. Nato smo preštevali buče, iskali največjo in najmanjšo bučo ter jih zložili po vrstnem redu od največje do najmanjše. Povedali smo prstno igro Buče.

Preko zgodbe, ki smo jo spoznali že v vrtcu, smo se naučili, da na njivi živi miška. Jesenski pridelki pa privabljajo na njivo tudi druge živali, ki se pridejo hraniti s semeni, listi, stebli ... To so srna, divja svinja, ptica in zajček. Pokazali smo gibanje in oglašanje teh živali ter povedali deklamacijo Dva zajčka, katero smo tudi gibalno ponazorili.

Seznani smo se tudi z vozili, s katerimi si kmet olajša svoje delo. S pomočjo slikovnega materiala smo poimenovali traktor, voz, plug in kombajn.

Jeseni ima kmet na njivi veliko dela. S kombajnom žanje koruzo. Na voz naloži pridelke in jih s traktorjem pelje domov. Nato na traktor priključi plug in orje, obrača zemljo, da si bo ta čez zimo spočila. Vse to smo najprej povedali ob slikovnem materialu, nato pa še gibalno pokazali. Igrali smo se igro Koruzo imam. Z otroki smo si ogledali še krave in zajčke.

Potem pa smo se odpravili noter, kjer so otroci v okviru gastronomske delavnice izdelali sadno solato iz sezonskega sadja. Pripravili smo še jabolčno pito, ki smo jo vzeli s seboj v vrtec in se z njo posladkali po kosilu.

Za konec smo si izdelali še ropotuljice iz različnih semen. Zapeli smo pesmico Ježek teka teka in zaigrali na naše novo glasbilo. Za prijetno preživet dan se zahvaljujemo Zvezi Slovencev na Madžarskem in vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku.

- **Protestantizem je velika zgodovinska učna ura. Ernest Ružič. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 10**

Murska Sobota: Počastitev dneva in 500-letnice začetka reformacije Leto 2017 je bilo v Evropi in v Sloveniji tudi v znamenju 500-letnice začetka reformacije. Največ dogodkov je bilo v Nemčiji, kjer se je reformacija na pobudo znamenitega reformatorja Martina Luthra začela. Njegovih 95 tez je vzpodbudilo epohalne verske, politične, gospodarske, etične in kulturne spremembe, ki so hitro dosegle tudi slovenske kraje.

V Sloveniji so izstopale prireditve v Prekmurju, kjer živi največ evangeličanov/ protestantov. Državna proslava je bila v Cankarjevem domu, osrednja prekmurska, posvečena dnevu reformacije in 500-letnici začetka reformacije, pa v Murski Soboti. Množico zbranih v Gledališču Park je pozdravil župan dr. Aleksander Jevšek in povedal, da je Murska Sobota slovenska protestantska prestolnica, ki bo kmalu imela Drevored Martina Luthra. Matjaž Gruden, predsednik Slovenskega protestantskega društva Primož Trubar, pa je v nagovoru opomnil, da med naloge društva spada tudi skrb za Trubarjevo domačijo na Raščici, ki še nima niti državnega niti kulturnega statusa.

Slovanostni govornik, predsednik Državnega sveta mag. Mitja Bervar, je dejal, da je bil v slovenskem prostoru osrednja osebnost reformacijskega gibanja evangeličanski superintendent Primož Trubar, ki je leta 1550 napisal Katekizem, prvo tiskano knjigo v slovenskem jeziku, njegove besede »...stati inu obstati« pa še vedno odmevajo.

»Kar je še posebej pomembno, pa je bil Trubarjev poziv, da se morajo v slovenskem jeziku in za njegovo uporabo verniki in duhovniki tudi primer primerno izobraziti. S tem je Trubar, resda iz globoko plemenitih verskih razlogov, spodbudil potrebo za učenje, izobraževanje in pismenost med vsemi sloji prebivalstva, tudi pri izbrani eliti, ki je v tistem času govorila izključno nemško,« je dejal predsednik DS in izpostavil: »Poslovenjenje biblijskih besedil štejejo za največji verski, jezikovni in literarni dosežek slovenske reformacije, ki je bil v zametkih že nekakšen jezikovno-politični program. Trubar, Dalmatin, Bohorič, Krelj in drugi so bili očetje slovenske književnosti a tudi porajajoče se narodne samozavesti.« Kaže dodati, da k osrednjim avtorjem spadajo tudi prekmurski protestantski pisatelji z najbolj znanim Števanom Kůzmičem.

Mitja Bervar je omenil tudi, da si Slovenci ne moremo privoščiti nestrpnosti. »A sožitja v razdeljenem narodu ni mogoče vzpostaviti, zato je bilo v preteklih letih že veliko govora o tem, kako potrebna je sprava kot proces samoočiščenja.« Protestantizem povezuje skoraj milijardo ljudi, delovanje protestantov je imelo velik vpliv na spremembe v času, ki je bil izrazito enoznačen in ni dopuščal dialoga. In bil hkrati velika zgodovinska učna ura, »iz katere je krščanski svet izšel drugačen. Na teh temeljih danes stoji Evropska unija in na teh temeljih smo Slovenci in naš jezik njen enakopravni del.« Dan reformacije je zato veliko priznanje protestantizmu. Na slovesnosti so podelili Trubarjeva priznanja uglednim posameznikom, med njimi tudi mag. Viktorju Źaklju, ki je 15 let vodil SPD Primož Trubar, ki zdaj šteje 500 članov in pripravlja številne prireditve.

Slovesnost ob 31. oktobru, dnevni reformacije v Murski Soboti, je bila pospremljena s kulturnim programom, ki sta ga povezovala gledališka igralca Tjaša Źeleznik in Gorazd Źilavec, pel pa mešani pevski zbor Cantate.

- **»Praznik naj združuje in ne razdvaja«. –dm- . Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 10**

V sklopu praznovanj letošnjega, jubilejnega dneva reformacije se je 26. oktobra v prostorih Generalnega konzulata RS v Monoštru odvijalo predavanje častnega škofa slovenske evangeličanske cerkve Geze Erniše, povezano s kasnejšim pogovorom in druženjem.

Kakor je gostitelj generalni konzul dr. Boris Jesih uvodoma poudaril, smo Slovenci dobili pisano besedo po zagonu reformacije, ki se ji lahko zahvalimo, da smo se do danes ohranili. Leto 2017, 500. obletnico začetka gibanja za prenovitev Cerkve, so v Sloveniji in drugod razglasili za leto reformacije, je pa prav, da se praznik obeleži tudi v Porabju, tako slovenski diplomat. V Republiki Sloveniji je 31. oktober, dan reformacije, državni praznik, torej dela prost dan od leta 1992. »Gibanje je dalo Slovincem največji dar: knjižni jezik in Sveto pismo v materinščini,« je svojo razpravo začel škof Geza Erniša, ki je poudaril, da se lahko zahvalimo reformatorjem, da »danes molimo očenaš v slovenskem jeziku«. Slovenci smo leta 1584 kot 12. narod na svetu dobili celotno Sveto pismo v maternem jeziku. Trenja in spopadi med posameznimi krščanskimi ločinami pa se ne smejo ponoviti, »moramo vsi skupaj ustvarjati pravičnejši svet, ne glede na razlike.«

Kot bistvo evangeličanske veroizpovedi je predavatelj izpostavil, da med Bogom in človekom ne sme biti posrednikov, vrhovno avtoriteto pa naj ima Sveto pismo. »Duhovniki niso tisti, ki odpirajo ali zapirajo pot v nebesa,« je nadaljeval Geza Erniša in pristavil, da reformacija ni imela vpliva le na cerkveno življenje, je vseskozi iskala in išče odgovore tudi na posvetna ali družbena vprašanja. Val reformacije iz bližnjih ogrskih kulturnih centrov je zajel tudi Slovence med Muro in Rabo, Božjo besedo jim je v materinščini v največjem obsegu približal »prekmurski Luter« Števan Kůzmič. Nekdanji prekmurski knjižni jezik je del svoje vloge pri evangeličanskih bogoslužjih ohranil vse do danes, je na vprašanje iz občinstva odgovoril škof Erniša. Sam poučuje verouk v pretežni meri v prekmurščini, pri bogoslužjih pa se pojejo cerkvene pesmi skoraj izključno v narečju in tudi očenaš oziroma apostolska vera se molita v tej jezikovni zvrsti. Berila se še dandanes včasih navajajo iz Kůzmičevega prevoda iz 18. stoletja. »Dal sem pobudo, da bi vsak mesec ali vsaj vsak drugi mesec prirejali bogoslužja v prekmurščini.

Predlagali pa smo tudi, da se na osnovnih šolah uvede prekmurski jezik kot izbirni predmet« - je povedal gost večera in dodal: »Jezik, v katerem se več ne piše, začne pešati.«

Slovenski evangeličanski duhovniki se danes večinoma izobražujejo v Bratislavi ali Budimpešti. Evangeličanska cerkev se trudi, da bi se nekatere teološke discipline uvedle na slovenskih družboslovnih fakultetah. »Smo pa maloštevilčna cerkev in ne premoremo dovolj profesorjev,« je pojasnil častni škof.

Geza Erniša je ob koncu poudaril, da dan reformacije je in ostane »trenutek novega premisleka, vir prizadevanja za izboljšanje stvarnosti.« Praznik lahko prispeva k verski harmoniji in razvija ekumenske odnose, naj torej »združuje in ne razdvaja«.

Srečanje na monoštrskem Generalnem konzulatu so s prisotnostjo in prigrizki popestrili člani KUD Puconci, na čelu z županom Ludvikom Novakom.

- **Lectove umetnine v monoštrskem gledališču. LRH. Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter, 2. novembra 2017 - Leto XXVII, št. 44, str. 12**

V monoštrskem gledališču je na ogled razstava lectovih umetnin, saj je gospa Klara Sestak svoje figure (hiške, srca in druge oblike) okrasila z ljudskimi motivi kvačkanja iz etnografsko zelo znane in pisane pokrajine Kalocsa. Razstava bo na ogled do 20. novembra.

Mladina

- Proti kulturi strahu pred islamom /Aleš Črnič. – št. 44, 03.11.2017, str. 24-25
- »Glede skrajne desnice imamo le eno možnost: reči, da je naša dejanska sovražnica, in se začeti boriti proti njej« : Emmanuel Macron, francoski predsednik, intervju / Britta Sandberg et.al. – št. 44, 03.11.2017, str. 33-37 (c Der Spiegel)

- Splavljena republika : Katalonija /Franco Juri. – št. 44, 03.11.2017, str. 38-39
- »Koroški Slovenci niso pravi Korošci« : rekordno število Slovincem nenaklonjenih poslancev v novem avstrijskem parlamentu /Borut Mekina. – št. 44, 03.11.2017, str. 40-41

Reporter

- Etnično čiščenje med Gruzijci v lastni državi /Nenad Glucks. – št. 44., 30.10.2017, str. 12
- Kralj novih obrazov proti kralju instagrama /Ivan Puc. – št. 44, 30.10.2017, str. 18-22
- Urbani Pahor proti ruralnemu Šarcu /Igor Kršinar. – št. 44, 30.10.2017, str. 24-26
- Predsednik »klovn«, država »akvarij«? /Gregor Preac. – št. 44, 30.10.2017, str. 35
- Tranzicija iz komunizma – trenutno mnenje v Sloveniji /Keith Miles. – št. 44, 30.10.2017, str. 40-41
- Ozadje gradnje džamije / Jože Biščak. – št. 44, 30.10.2017, str. 42-45

Periodične publikacije – kazala

- **International Journal of Intercultural Relations, Volume 60, september 2017**
Special section on Cultural and Academic Adjustment of Refugee Youth in Educational Settings
<http://www.sciencedirect.com/journal/international-journal-of-intercultural-relations/vol/60/suppl/C>
- **Nationalities Papers, The Journal of Nationalism and Ethnicity, Volume 45, Issue 6, 2017**
Special Section: The memory of Communism: actors, norms, institutions
<http://www.tandfonline.com/toc/cnap20/45/6?nav=toCList>